

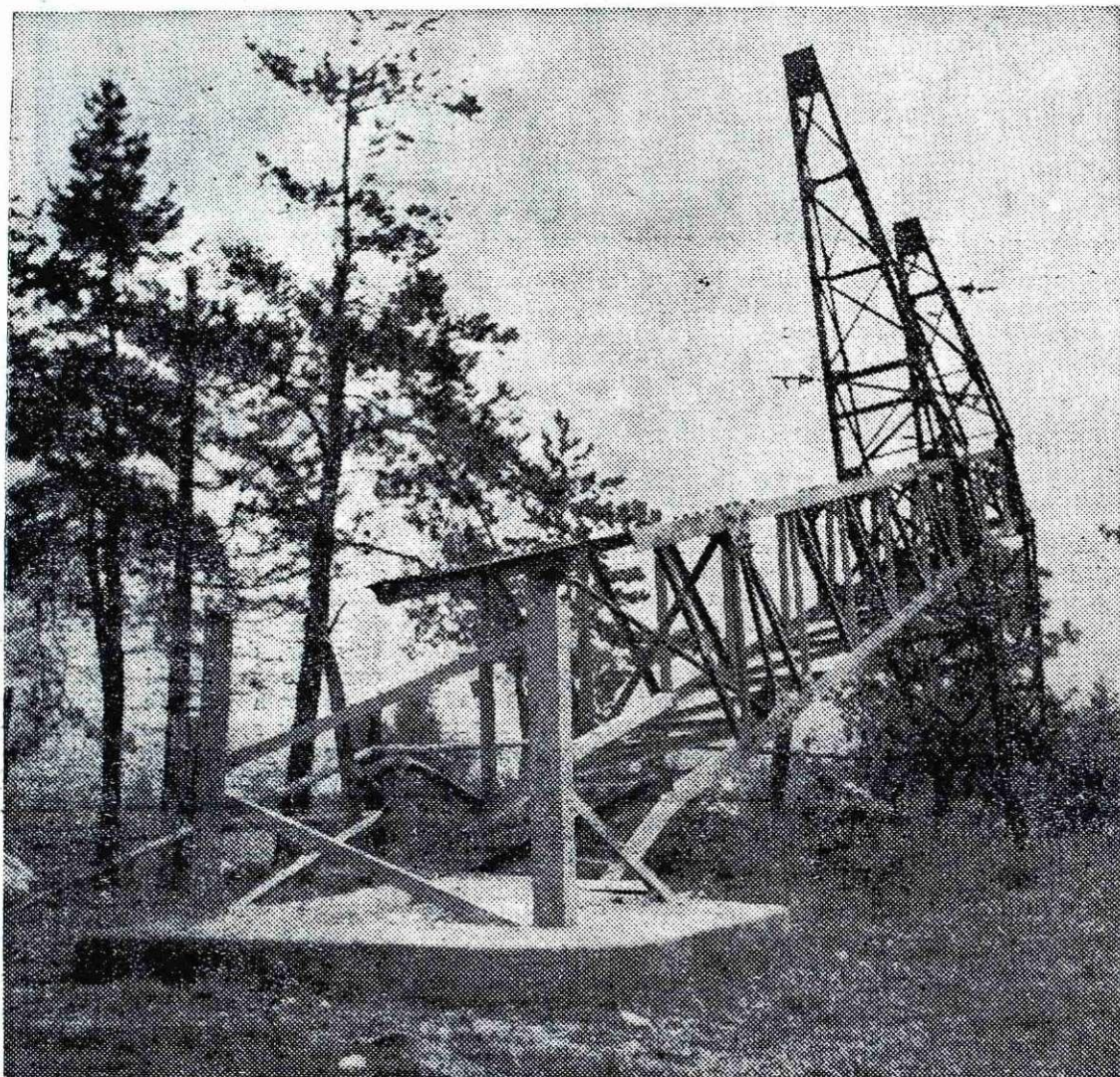
LETO XI Številka 28

Jesenice, 18. julija 1969

ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

— Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarja« Železarna Jesenice. Telefon int. uredništvo 483, administracija 484 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR

PRED OSEMINDVAJSETIMI LETI NA DAN 22. JULIJA JE UPORNIŠKI STREL V OSRČJU SLOVENIJE NAZNANIL NOVO POGLAVJE V ZGODOVINI SLOVENSKEGA NARODA. STREL, KI JE POMENIL KONEC TISOČLETNEGA HLAPEVANJA.

OB PRAZNIKU VSTAJE SLOVENSKEGA LJUDSTVA ČESTITAJO VSEM UDELEŽENCEM NARODNOOSVOBODILNEGA BOJA IN AKTIVISTOM

- UPRAVA ŽELEZARNE,
- SAMOUPRAVNI ORGANI,
- POLITIČNE ORGANIZACIJE,
- UREDNIŠTVO ŽELEZARJA.

Razgovor s šefom DE energija — inž. Dušanom Sikoškom

Energetski mediji v službi proizvodnje

O energetskih obratih ne vemo mnogo, ker o njih le malo pišemo in še kar pišemo, običajno takrat kadar pride do zastojev zaradi pomanjkanja energetskih virov v tem ali onem obratu. Zato bomo v današnjem razgovoru s šefom DE energija inž. Dušanom Sikoškom poskušali nekaj več zvedeti o energetskih obratih in njihovih problemih ter prizadevanjih.

VPRAŠANJE: Za večino energetski obrati in kakšno vlogo igrajo v proizvodnem procesu?

ODGOVOR: Energetski obrati združujejo vse energetske medije, ki so neobhodno potrebni za obratovanje v Železarni. Ti mediji so predvsem:

- a) Elektro-toplotna energija:
- električna energija iz lastnih vodnih central in termo cen-
- (nadaljevanje na 10. strani)

Dolgoročno poslovno sodelovanje s tovarno avtomobilov Maribor

Poročali smo že, da so 8. julija direktorji slovenskih železarn podpisali v Mariboru s predstavniki tovarne avtomobilov in motorjev dolgoročno pogodbo o poslovnem sodelovanju. Pogodbo je v imenu TAM Maribor podpisal generalni direktor, dipl. ing. str. Stojan PERHAVC, v imenu naše železarn pa mag. inž. Peter KUNC. Pogodba je sklenjena za čas od 1. 6. 1969 do 31. 12. 1974 in nas v prvem letu zavezuje, da dobavimo TAM Maribor 10.500 ton naših izdelkov, do leta 1974 pa se bo ta količina predvidoma povečala za 50 %.

Železarna se s to pogodbo zavezuje, da bo dobavljala TAM Maribor svoje izdelke s prvo prioriteto, v okviru orientacijske specifikacije in kvartalnih ali mesečnih naročil. Ta dogovor naj bi tudi stalno izboljševal tehnični nivo proizvodnje in tehnologije pri obeh partnerjih in vplival, da partnerja prilagajata svoje kapacitete obveznostim iz te pogodbe. Okvirne količine in vrste blaga so določene v posebni prilogi, ki je sestavni del pogodbe, točne količine in vrste blaga ter dobavne roke in cene pa bodo določene z vsakoletno kupoprodajno pogodbo.

Za potek dobav, se pogodbenika dogovarjata po četrtletjih, TAM Maribor pa mora v okviru letne pogodbe dostavljati specifikacije po vrstah in količinah blaga vsaj tri mesece pred začetkom četrtletja v katerem se mora dobava izvršiti. Ob tem se TAM Maribor obvezuje, da bo razporejal količine tako, da se doseže čimvečja enakomernost po četrtletjih

in upoštevati, da so dobavni roki za posamezne vrste blaga različni.

Naš delovni kolektiv pa dogovor zavezuje, da bo izpolnjeval pogodbene obveznosti v določenih rokih in, da bo v primeru objektivnih ovir obveščal kupca o tem in mu pomagal izpolniti dobave prek drugih dobaviteljev, seveda pa bo v takem primeru moral tudi kriti eventualno razliko v ceni. Pogodbenika se posebej dogovarjata v primerih ugotovljenih napak na proizvodih tik pred odpravo ali v primerih opravičenih reklamacij kupca. Če bi se pri TAM Maribor med letom pojavila potreba po večjih količinah posameznih kvalitet od pogodbenih, mora Železarna take zahteve sprejeti kot prioritete, vendar TAM v take izredne količine ne sme vključevati dobav za tretje osebe.

Pogodba nadalje določa način določanja kvalitete blaga, primere odstopanja in (nadaljevanje na 3. strani)

Nove cene proizvodov črne metalurgije

Predlog Združenja jugoslovanskih železarn

Ekonomski položaj je odvisen od cele vrste zelo vplivnih faktorjev, cena pa je eden od najvplivnejših. Ko so se jugoslovanske železarne po vrsti znašle v neugodnem ekonomskem položaju, je bilo jasno, da je od vseh vprašanj treba rešiti najprej cene naših proizvodov. Združenje jugoslovanskih železarn je zato že v sredini lanskega leta predložilo povišanje cen za 4,8 % ob še nekaterih drugih olajšavah. Razprava na raznih republiških in zveznih organih pa zaradi očitnih »višjih« interesov, ni dala podpore našemu predlogu. Združenje jugoslovanskih železarn je dalo nov predlog, v katerem je še z bolj konkretnimi dokazi opravičevalo svoje zahteve, vendar je administracija zavračala naše trditve — češ da so ali neutemeljene, ali pa nevarne, ker bi s tem prizadevanja za ohranitev reformskih proporcij, bila bistveno porušena. Tako so naše cene postale zakovane vse do danes na nivoju leta 1965, ko je bila sprejeta gospodarska reforma.

Ob reformi je bil osvojen kriterij, da se nivo cen valjanih in vlečenih jeklenih proizvodov domače proizvodnje formira na domačem tržišču na osnovi cen, ki se dosežejo pri uvozu teh pro-

izvodov s konvertibilnega področja, ki je povečano za carinsko zaščito 8 %. Proti koncu prejšnjega leta, še zlasti pa v letošnjem letu, je prišlo do bistvenega povišanja (nadaljevanje na 2. strani)

Od smotrnega oblikovanja notranjih organizacijskih enot do integracije železarn

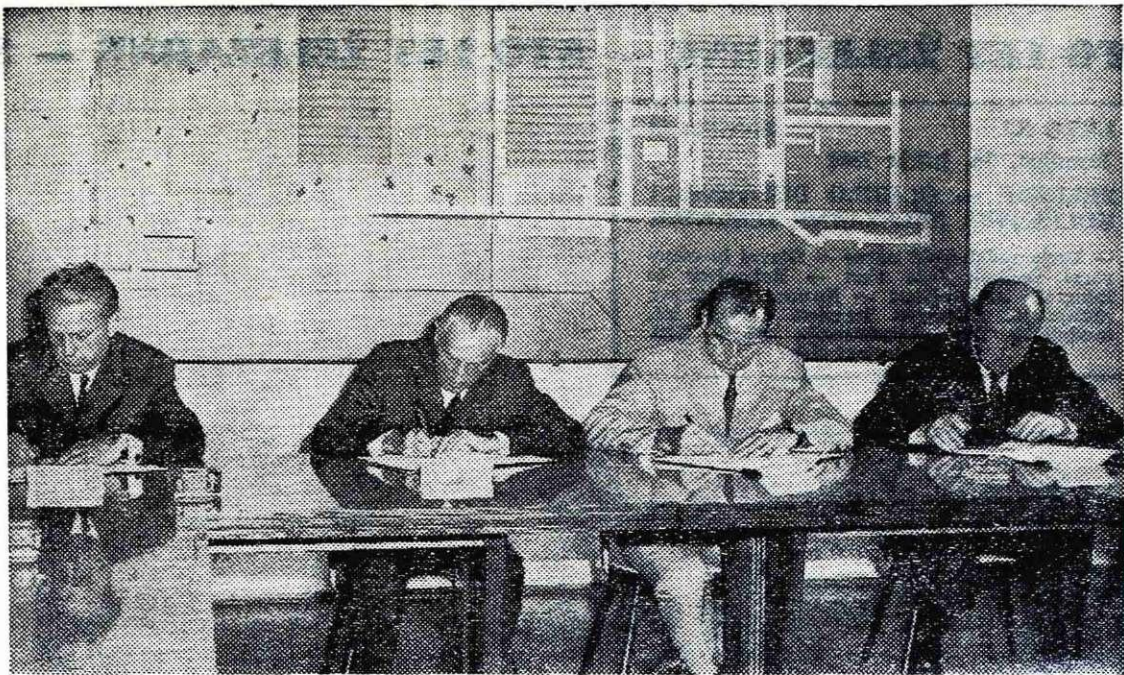
Združitev slovenskih železarn smo si na Jesenicah prvotno predstavljali kot zlitje vseh treh železarn v eno podjetje. Iz znanih razlogov do take oblike ne bo prišlo, pač pa danes govorimo o združenju slovenskih železarn, o obliki v kateri vsako podjetje obdrži svojo pravno samostojnost, svojo prodajno in nabavno službo in le delno vezano investicijsko politiko. To je prav gotovo ena od mnogih stopenjskih oblik, ki obenem omogočajo tudi nadaljnjo rast integracije na višjo stopnjo. Če integracija pomeni ukrep in proces racionalne organizacije gospodarstva in ukrep znanstvene organizacije in delitve dela znotraj posamezne gospodarske organizacije kot poslovni ukrep, v katerem prevladuje težnja, da se razdeli tržišče, da se skupno določajo cene, da se izloči konkurenca ipd., potem je sedanja oblika združitve slovenskih železarn resnično le ena izmed vmesnih faz za popolno integracijo. Višja oblika integracije pomeni združevanje posameznih skupnih služb, njih krepitev in racionalizacijo, zmanjševanje stroškov, zaposlovanje in optimalno izkoriščanje kadrov in zmogljivosti na osnovi večjih in kvalitetnejših planskih nalog, podrobnejše usmerjanje, specializacijo, standardizacijo in proizvodne kooperacije.

Nekaj teh elementov, ali zankov teh elementov vsebuje tudi sedanji koncept integracije, nekaj tudi že dosedanje sodelovanje med slovenskimi železarnami, z eno več, z drugo manj, vsekakor pa je to prehodna oblika za nadaljnja razvijanja in krepitev kvalitete in odnosov, ki so smoter vsake integracije. Ob tem gre končno tudi za proces v glavah ljudi za pravilno, strokovno in znanstveno pojmovanje integracije, ki pomeni edinole proces racionalne organizacije gospodarstva v ožjem in širšem smislu besede. Cilj je torej znan, razlike so samo med potmi in metodami, ki jih posamezni dejavniki v slovenskih železarnah ubirajo za dosego cilja.

Delovni kolektiv železarne z upravo podjetja, samoupravnimi organi in političnimi organizacijami, je proces integracije slovenskih železarn že od vsega začetka sprejel kot neizbežno alternativo v prizadevanjih za racionalno organizacijo proizvodnje in gospodarjenja. Dejstvo, da se je kolektiv hkrati s prizadevanji za integracijo lotil tudi notranje organizacije oz. reorganizacije in oblikovanja delovnih enot z namenom izboljšanja poslovanja in uresničevanja večjih delovnih in poslovnih učinkov ter izboljšanja sistema delitve po delu in po rezultatih dela ter končno za nadaljnjo izgradnjo sistema neposrednega upravljanja delavcev, dokazuje, da se je kolektiv zavedal, da se obenem s procesom integracije podjetij, mora odvijati tudi proces notranje organizacije, oz. reorganizacije podjetja, ki je v končni fazi jamstvo za uspešno integracijo slovenskih železarn.

Reorganizacija oziroma novo oblikovanje delovnih enot je kompleksen problem ob katerem je bilo potrebno doseči vse elemente socialističnega družbenega sistema: nadaljnjo izgradnjo sistema neposrednega upravljanja delavcev, izboljšanje sistema delitve po delu in po rezultatih dela, poleg zaokroženosti v tehnično-tehnološkem in obračunskem pogledu, kar vse ima za končni cilj povečanje proizvodnih in poslovnih rezultatov. To pa je prav gotovo zelo kompleksna in odgovorna naloga, oziroma začetek procesa, ki mora zagotoviti rezultate v vseh pogledih. Odgovorna tudi zato, ker na primer lahko taka reorganizacija pozitivno vpliva na izboljšanje poslovanja, negativno pa npr. na demokratizacijo in nadaljnjo izgradnjo samoupravljanja in obratno. Reorganizacija je izvršena, nadaljnji razvoj in praksa pa bosta pokazala ali so bili optimalno zajeti vsi elementi smotrnega oblikovanja delovnih enot.

Vsa ta prizadevanja za čimbolj smotrno notranjo organizacijo železarne praktično dokazujejo, da se delovni kolektiv z upravo podjetja, samoupravnimi organi in političnimi organizacijami zavedajo, da samo racionalna in učinkovita notranja organizacija dela in poslovanja podjetja zagotavlja boljše poslovne rezultate in je tudi jamstvo za uspešno integracijo slovenskih železarn. Ob tem, da integracija pomeni bolj ukrep in proces racionalne organizacije gospodarstva tudi na nivoju podjetja, lahko trdimo, da je naša pot in metoda pravilna, čeprav se moramo ob tem zavedati, da bo sedanjo organizacijsko strukturo potrebno nenehno negovati, izpopolnjevati in krepiti, da dosežemo vse elemente potrebne za smotrno organizacijo delovnih enot v socialističnem družbenem sistemu.

Podpis pogodbe med TAM Maribor in direktorji slovenskih železarn. — Od leve proti desni — Tugomir Voga, Gregor Klančnik ter Peter Kunc, direktorji slovenskih železarn in generalni direktor TAM Stojan Perhavec

Nove cene proizvodov črne metalurgije

(nadaljevanje)

nja cen uvoženih valjanih in vlečenih proizvodov s konvertibilnega področja. Trditi moramo, da so sedaj uvozne cene za 20% večje od cen, ki so bile dosežene v letu 1964 in na katerih se je ugotovil nivo cen za valjane in vlečene materiale ob reformi. Ob reformi je bilo izvršeno usklajevanje v odnosih cen med valjanimi in vlečenimi proizvodi in pa proizvodi metalnega kompleksa v korist proizvodov črne metalurgije. Medtem pa je zaradi bistvenega porasta cen valjanemu in vlečenemu materialu na nivoju reforme, prišlo do porušitve uspostavljenih odnosov v cenah v škodo proizvodov črne metalurgije. Cene valjanih in vlečenih jeklenih materialov so ostale točno na nivoju, ki ga je predpisal zakon ob reformi, cene proizvodov metalnega kompleksa pa so se do danes dvignile za približno 12% z ozirom na nivo cen ob reformi. Ta razkorak med cenami proizvodov metalnega kompleksa in proizvodi črne metalurgije za valjane in vlečene materiale je bil dosežen predvsem zaradi tega, ker so cene valjanih in vlečenih proizvodov ostale v vsej poreformski dobi zadržane pod neposrednim družbenim nadzorom. Cene večjega dela proizvodov iz metalnega kompleksa, včevši tudi nove proizvode, pa so se formirale svobodno z ozirom na pogoje na tržišču.

Na različna gibanja cen so ravno tako bistveno vplivale tudi razlike, ki obstojajo v obravnavanju teh proizvodov v zunanjetrgovinskem in deviznem režimu. Medtem ko se uvoz valjanih in vlečenih jeklenih proizvodov vrši v glavnem po uradnem tečaju, je uvoz proizvodov metalnega kompleksa mogoč le prek retencijske kvote in pa de-

la amortizacije gospodarskih organizacij. Vse to je vplivalo na spremembe v ekonomskem položaju proizvajalcev valjanih in vlečenih jeklenih proizvodov in proizvajalcev iz metalnega kompleksa v razmerju na reformska predvidevanja. Relativni ekonomski položaj proizvajalcev črne metalurgije je to bistveno poslabšalo, položaj proizvajalcev metalnega kompleksa pa pobiljšalo.

Na osnovi tega je Združenje jugoslovanskih železarn zahtevalo, da v skladu s politiko cen, ki je bila osvojena ob reformi in pa v skladu z resolucijo zvezne skupščine o merah ekonomske politike v letu 1968 zvezni izvršni svet prek zveznega urada za cene, osvoji predlog Združenja o povišanju cen proizvodov črne metalurgije. Predlog Združenja jugoslovanskih železarn predvideva, da se cene valjanih in vlečenih jeklenih proizvodov povišajo za 12% na prodajne cene predpisane ob reformi. Združenje jugoslovanskih železarn zahteva od zveznega izvršnega sveta, da preloži upravičenost naše

zahteve in ugodi zahtevi o povišanju cen.

Združenje jugoslovanskih železarn je pred tem poskušalo vse, da bi doseglo sporazum s potrošniki valjanih in vlečenih jeklenih proizvodov. Tak sestanek smo imeli v zvezni gospodarski zbornici s člani koordinacijskega odbora, ki je sestavljen iz predstavnikov proizvajalcev in potrošnikov valjanih in vlečenih jeklenih proizvodov 24. junija t. l. Prav tako smo imeli sestanek s predstavniki ladjedelstva, kjer smo poskušali z argumenti prepričati potrošnike o nujnosti povišanja cen. Iz razumljivih razlogov, pa niti člani koordinacijskega odbora, niti predstavniki ladjedelstva niso pristali na naše zahteve.

Proizvajalci upamo, da se stvar ne bo zavlekla predolgo in da bo zvezna administracija vsaj sedaj, ko na svetu vlada velika konjunktura in se v tržnem gospodarstvu bistveno pomikajo cene navzgor, ugodila našim zahtevam še pred poletnimi počitnicami.

mag. inž. Peter Kunc

AVSTRALIJA — Avstralski rudniki železove rude postavljajo vedno močnejši dobavljivi te železarske surovine japonskim železarnam. Ena izmed družb je sklenila dolgoročno pogodbo za dobavo železove rude Japonski. Po tej pogodbi bodo prejele japonske železarne v prihodnjih 21 letih 87 milijonov ton peletov in v 15 letih 37 milijonov ton drobne rude za sintranje.

ZAHOVNA NEMCIJA — V letih 1958 do 1968 so zahodno-nemške železarne povečale proizvodnjo nerjavečega jekla od 136.200 na 413.500 ton. Število podjetij, ki predelujejo nerjaveče jeklo, se je v istem obdobju povečalo od 10 na 400. Poraba nerjavečega jekla na enega prebivalca se je v desetih letih povečala od 2,5 na 6,7 kg. Z zgoraj navedeno proizvodnjo v letu 1968 se je Zahodna Nemčija uvrstila v svetovnem merilu na tretje mesto, takoj za ZDA in Japonsko.

Izvršitev programa skupne in blagovne proizvodnje ter odprave za I. polletje 1969

Del. enota	SKUPNA PROIZVODNJA			BLAGOVNA PROIZVODNJA			Odprava
	program	izvrš.	%	program	izvrš.	%	
Plavž	72.000	70.283	97.6				
Martinarna	173.800	169.173	97.3				
Elektro peč	65.518	62.346	95.2				
Livarne	5.685	5.432	95.5		74		74
Šamotarna	10.690	11.481	107.4	1.690	2.515	148.8	2.515
TALILNICE:	327.693	318.715	97.3	1.690	2.589	153.2	2.589
Bluming	182.400	182.331	100.0	5.525	5.771	104.5	5.771
Valj. trakov	63.100	63.212	100.2				
Linija rez.	47.600	60.846	127.8	17.785	21.613	121.5	21.141
Težka proga	24.500	26.985	110.1	2.120	2.667	125.8	2.704
Lahke proge	19.222	21.703	112.9	10.945	11.908	108.8	11.950
Valj. 2400	45.600	47.753	104.7	44.380	45.965	103.6	46.219
Valj. 1300	28.600	29.499	103.1	28.130	29.071	103.3	28.976
Valj. žice	41.800	37.179	88.9	9.510	11.049	116.2	11.049
Jeklovlek	7.465	7.856	105.2	7.455	7.842	105.2	7.903
H O P	1.030	.990	96.1	985	929	94.3	997
VALJARNE:	461.317	478.354	103.7	126.835	136.815	107.9	136.710
Hladna valj.	15.120	14.708	97.3	15.065	14.643	97.2	14.810
Žičarna	26.900	25.119	93.4	18.675	17.339	92.8	17.520
Elektrode	5.140	5.060	98.4	5.110	5.029	98.4	4.996
Prašek	340	300	88.2	340	300	88.2	308
Žebljarna	5.500	5.593	101.7	5.300	5.545	104.6	5.585
PRED. OBRATI:	53.000	50.780	95.8	44.490	42.856	96.3	43.219
ŽELEZARNA:	842.010	847.849	100.7	173.015	182.260	105.4	182.518

I. POLLETJE SMO

USPEŠNO ZAKLJUČILI

Če sem v naslovu zapisal, da smo prvo polletje uspešno zaključili, sem pri tem mislil na izvršitev skupne in blagovne proizvodnje ter odprave. Tudi finančna realizacija je nad predvideno za 29,512 milijona dinarjev. Do tu je vse v redu; za dokončno sliko uspešnosti ali neuspešnosti našega dela moramo počakati še na obračun stroškov za isto obdobje. Tudi do naših kupcev nismo bili taktini. Prevzeli smo takšne obveze, da prenašamo v drugo polovico leta 31.426 ton zaostankov. Iz lanskega poslovnega leta v letošnje smo prenesli 14.403 t, torej je samo letošnjih zaostankov 15.000 ton. Del krivde je na pomanjkanju vložka, ki ga ni bilo predvsem v obratih z visoko porabo; tudi izračuni rentabilnosti, ki so bili narejeni šele v začetku leta, so vnesli določeno »stopiranje« v izdelavi nerentabilnih proizvodov. Če z vključno IV. kvartalom ne izravnamo nova naročila s starimi obvezami, nas ob koncu leta čaka prava katastrofa. Tudi sigurni ne moremo biti, če se ne bo spremenilo kaj z uvozom, ker bo jasno, da železarne svojih obvez ne morejo izpolnjevati. Sicer pa lahko

trdimo, da pomeni letošnje polletje v primerjavi z drugimi leti korak naprej. Če primerjamo leto 1968, je bila letošnja polletna skupna proizvodnja za 155.485 ton večja od lanske, blagovna pa za 31.427 ton. Tudi povprečna prodajna cena je večja za 170 din na tono. Problematika po grupah pa je bila naslednja:

Talilnice: Plavž zaradi slabih pogojev v zimskih mesecih še ni mogel nadoknaditi izgubljene proizvodnje. Rezultati zadnjih mesecev pa so ugodni, celo najboljši do sedaj, odkar obratuje. Martinarna je imela v zimskem času težave zaradi nepripravljenega vložka. Svojih obveznosti ni izpolnila, ker so v drugi polovici maja prešli na 4-pečno obratovanje, kar je zmanjšalo proizvodnjo za 8 % ob sicer nizki porabi goriva. Nihanje v kvaliteti je opazno še za patentirano žico in dinami. Elektrojeklarna je od važnejših kvalitet izdelala 1.240 ton prokron jekla in 800 ton ostalih visokolegiranih jekel, kar je 6,82 % celotne proizvodnje ASEA peči. BBC peč je poleg tega odlila 1.400 ton grupe 3.3, kar je 47,3 % njene proizvodnje. Obratovanje 8 tonske peči je zato utemeljeno. Na njej smo odlili vse poizkusne kvalitete in

formate blokov, ki so potrebni pri osvajanju valjanja na blumingu. Neobratovanje te peči bi pomenilo ogrožanje izdelave nekaj vrst ventilskih jekel in jekel za posebne namene. Poskusi na 60-tonski peči so zelo dragi in težje izvedljivi.

Valjarne Bela: Bluming je dosegel plan skupne in blagovne proizvodnje. Lahko trdimo, da proge same nismo izkoristili, saj od vseh zastojev 1/3 (33,4 %) odpade na pomanjkanje temperature. Lasti bo to problematično, ko bomo prenehali z vlivanjem 1 tonskih blokov in bomo vse jeklo preusmerili prek bluminga. Valjarna trakov je v januarju pričela s troizmenjskim obratovanjem. Februarja je bila valj. trakov 10 dni v remontu zaradi okvare grebenjakov. Skupno z linijo rezanja je le občasno predstavljala ozko grlo zaradi slabšega vzdrževanja. Problem čiščenja materiala je še naprej akuten, saj smo v I. polletju morali flemati 77.900 ton materiala in obrusiti 8.140 ton jekla.

Obe valjarni žice sta delali kombinirano do 24. aprila. Stara valjarna je v tem času proizvedla 6.098 ton, nova pa preostanek do 37.179 ton. Kljub kombiniranemu obratovanju nismo izpolnili polletnega načrta zaradi nenormalnih zastojev valjavskega in vzdrževalnega značaja, ptične peči in prevelikega števila majhnih serij posameznih kvalitet.

Valjarna Javornik: Težka proga je zaradi sistema 6 + 1 uspela, da se je za 10 % zvišala proizvodnja nad planirano, blagovna pa je bila prekoračena za 25 %. Lahke proge so zadovoljile, potrebe povečane proizvodnje jeklovleka in tudi same prekoračile blagovno proizvodnjo za 8,8 %. Uspeh valjarne debele pločvine bi bil še dosti večji, če ne bi občasno primanjkovalo

vložnega materiala in če bi uspešno lahko izvajali »valjanje v lijak«. Isto velja za tanko pločvino; pri tej valjarni naj še poudarimo nizek izplen in vrsto nerentabilnih kvalitet, ki si jih bomo morali v prihodnjem letu otrestiti. Kapacitete jeklovleka so letos dosti bolj izkoriščene kot v lanskem letu, če pa bi bilo več naročil za poboljšanje, bi bila realizacija večja. Jeklovlek je tudi izmed vseh obratov najbolj povišal povprečno prodajno ceno; iz tega je logičen zaključek, če bi naša hladna predelava jesenskih obratov tako uspešno napredovala kot jeklovlek, bi bili rezultati v polletju uspešnejši.

Predelovalni obrati: Hladna valjarna ni izpolnila obvez, zaradi pomanjkanja in neenakomerne dobave TVT iz ČSSR, delne spremembe asortimenta naročil (več ogličnih in nizko legiranih jekel) in okvare Siemag ter Demag valjčnega stroja. Za žičarno naj omenim, da smo

s 15. majem vključili nove vlečne kapacitete, žarilne pa so ostale iste, oz. so se celo zmanjšale, ker ne moremo koristiti globinskih peči zaradi prevelikega premara kolobarjev. Zaradi nesigurnosti obratovanja valjarne žice je šestokrat prišlo do pomanjkanja toplo valjane žice Ø 5,5 mm, ki predstavlja osnovno dimenzijo za vlečne stroje. Kolobarji TVZ z Bele so občasno povzročali težave zaradi elipsaste oblike, ker niso šli v lužilne kadi. Elektroodni oddelek je poleg pomanjkanja vlečne žice imel največje težave s surovinami kot so: železo v prahu, rutil, FeCr itd. Probe, da bi dobili vlečno žico z mokrimi mazivi v žičarni, so bile narejene. Za žebeljarno nismo dosegli razmerja 60:40 % med domačimi in tujimi naročniki, poleg tega pa železarna Zenica ni izpolnila obvez po pogodbah za letos. Zato smo v aprilu prešli na skrčeno dvoizmensko obratovanje in povzročili težave na tržišču.

Dolgoročna pogodba...

(nadaljevanje s 1. strani)
sprememb tehničnih pogojev. V pogodbi je tudi poudarjeno, da se oba partnerja obvezujeta, da se bosta medsebojno obveščala o spremembah glede kapacitet in tehnologije, če te lahko ugodno vplivajo na poslovne uspehe enega ali obeh pogodbenikov. Prav tako se bosta med seboj obveščala o novo osvojenih izdelkih in si posredovala tehnične podatke ter svetovala uporabo oz. proizvodnjo določene vrste blaga. Posebno pozornost pa bosta oba posvetila standardizaciji in unifikaciji izdelkov, saj imata za to izredne pogoje, ki jih bosta vsestransko izkoristila (raziskovalne službe).

V medsebojnih kupoprodajnih poslih veljajo predpisane cene, če pa te niso določene jih bosta določila sporazumno v naprej pogodbenika sama. Pri tem pa bosta upoštevala nivo domicilnih cen evropskih proizvajalcev jekla, kalkulacije železarne in ostale osnove, ki so v splošnem v rabi ter pogoje gospodarjenja v železarski in kovinarski industriji. Z vsakoletnimi pogodbami se bodo specificirale vrste blaga, količine, dobavni roki, cene, plačilni roki, zamudne obresti, pogodbene kazni, načini oz. oblike prevzemanja blaga v količinskem in kvalitetnem pogledu, reklamacijski roki in eventuelne ostale kupoprodajne pogoje.

Pogodbenika lahko odprava pogodbo tudi med pretekom podpisanega roka, če bi izpolnjevanje pogodbe enemu od pogodbenikov povzročalo nesorazmerno visoke stroške ali bi postalo nemogoče izpolnjevanje pogodbenih obveznosti zaradi opustitve proizvodnje določene

ne vrste blaga. Odpovedni rok je šest mesecev.

Ob podpisu pogodbe s TAM Maribor, kar je poleg že podpisanih pogodb, nov večji uspeh železarne pri dolgoročnem dogovarjanju z našimi poslovnimi partnerji, je direktor železarne mag. inž. Peter KUNC povedal: »Podpis dolgoročne pogodbe s TAM Maribor, je glede na to, da je to izredno stabilen in soliden partner, ki ima licenčno povezavo z DOIZEM in katerega proizvodnja vztrajno raste, za nas zelo gospodarna poteza in seveda tudi za TAM, saj ima v primeru med letom povečanih zahtev pri dobavi naših proizvodov prioriteto. TAM ima do podrobnosti izdelan svoj program za prihodnjih pet let, ravno tako pa specizirana naročila. Njihova proizvodnja vztrajno raste, saj bodo že letos prevzeli od nas 8.000 ton proizvodov, v prihodnjem letu 10.500 ton, v letu 1975 pa že 15.500 ton. Od 7.000 izdelanih tovarnjakov v letu 1970, bodo v naslednjih letih povečali proizvodnjo na 10.000 tovarnjakov. Čeprav smo pogodbo podpisali šele sedaj, po pogodbinih določilih na podlagi dogovorov poslujejo že od marca dalje in TAM je bil zaradi enakomerne dobave blaga in drugih dosežkov že letos aprila za nekaj sto motorjev nad planom.

Seveda pa moram ob tem poudariti, da podpis dolgoročne pogodbe pomeni tudi za nas obliko preprečevanja nihanja v proizvodnji pa tudi zaostrene zahteve tako v pogledu dosledne tehnološke discipline in maksimalnih prizadevanj vsega delovnega kolektiva v pogledu kvalitetnih zahtev in dobavnih rokov.

Obvestila kolektivu ● Obvestila kolektivu

DEŽURNA SLUŽBA V ŽELEZARNI OD 19. DO 25. 7. 1969

19. 7. od 20.—8. ure Ing. Kramar Jože,
Sobota 19. 7. od 20. do 8. ure Ing. Kramar Jože, el. topl. energ.
Nedelja 20. 7. od 8. do 20. ure Mrak Marjan, el. jeklarna
Nedelja 20. 7. od 20. do 8. ure Ing. Rižmarič Roman, Javornik II
Ponedeljek 21. 7. od 20. do 8. ure Brun Berti, jeklovlek
Torek 22. 7. od 8. do 20. ure Ing. Kavčič Sašo, Javornik II
Torek 22. 7. od 20. do 8. ure Ing. Sketa Martin, TPD
Sreda 23. 7. od 20. do 8. ure Ing. Kürner Oskar, RO
Četrtek 24. 7. od 20. do 8. ure Ing. Sekloča Peter, RTA
Petek 25. 7. od 20. do 8. ure Ing. Arh Jože, RO
Dežurni ima sedež v pisarni tajništva tehničnega in proizvodnega direktorja, tel. 225 — ob odsotnosti kličite tel. 410.
Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavljamo na razglasni deskah vseh vrtarjev.

Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

Ali je res samo 20 zainteresiranih?

Vodstvo jeseniškega mladinskega kluba je organiziralo debatni večer, na katerem naj bi obravnavali opravljene naloge in se pogovorili o novih nalogah. Mladinci naj bi dali konkretne predloge, ocene pa tudi kritiko. Tako bi njihovi predlogi izboljšali, kar je že narejeno in s skupnimi močmi opravili druge naloge, ki še niso izpolnjene. Ena izmed važnih nalog je tudi ta, da se s skupnimi interesi organizira nadaljnje delovanje mladinskega kluba. Mladinci si torej sami izbirajo načine in možnosti zabave. S tem, da bi skupno ugotavljali interese, bi bilo zagotovljeno, da bi vsak mladinec v klubu našel ustrezno zabavo in razvedrilo zase.

Vodstvo mladinskega kluba je zavzelo pravilen način organizacije delovanja kluba. Stvari so zelo resne in da bi bili vsi mladinci sigurno obveščeni o debatnem večeru, so napisali velike lepake, kjer je ponovno pisalo, da je debatni večer v soboto, 12. julija, ob 17. uri in o čem bodo razpravljali. Objavljeno je bilo tudi obvestilo v mladinski rubriki, razen tega pa je o debatnem večeru objavila nekaj obvestil tudi radijska postaja. Mislim, da je bilo narejeno prav vse, da bi bili mladinci obveščeni.

Kot predsednik PK ZMS Železarne sem bil povabljen na ta večer. Menil sem, da moram iti malo prej, če hočem vsaj na stolu sedeti, kolikor jih mladinski klub premore, saj gotovo ne bodo mogli sprejeti vseh mladih obiskovalcev. Vendar iskreno moram priznati, da sem bil grdo razočaran, kajti prišel in ostal sem v napol prazni sobi, ki je bila prijetno pripravljena za razgovor. Žalostno je bilo gledati v morečo praznino stolov. Vprašal sem se, ali je na Jesenicah res le 20 mladincev, resnih in pripravljenih za delo v mladinskem klubu. Bilo jih je sicer nekaj več kot 20, ampak upam trditi, da je bilo izmed vseh komaj 20 resnih, drugi so s svojo neresnostjo le motili že tako morečo vzdušje debate.

Sprašujem se, kje so vsi tisti mladinci, ki so tako želeli klub še pred dobrim letom, da so svoje interese izražali na skrajno nekulturne načine (razni napisi po cestah in stavbah in podobno). Neresnost se kaže tudi v tem, da so prenekatere kritizirali organizacijo kluba že poprej in jo bodo še v bodoče, vendar pa niso bili toliko zreli, da bi prišli na razgovor, kjer bi lahko odkrito povedali svoja mnenja. Ti mladinci zdaj nimajo pravice obsojati in kritizirati karkoli v mladinskem klubu, kajti dana jim je bila možnost, da svoje interese iznesejo v prisotnosti drugih mladincev tako, da bi vsi skupno ugotavljali pravilnost in možnost uresničevanja posameznih idej — želja — kritik.

Na debatni večer je bilo povabljenih tudi več predstavnikov družbeno političnih organizacij, vendar izmed vseh se je je udeležil le Miha Cenc, predstavnik delavske univerze na Jesenicah.

Še nekaj o poteku debate same. Debatni večer je otvoril predsednik mladinskega kluba Janez Rozman. V uvodnih besedah je na kratko orisal zgodovino nastanka mladinskega kluba. Potem pa je predložil koncept organizacije in delovanja mladinskega kluba. Po dnevih naj bi nekako izgledal takole:

Mladinski klub je odprt vsak dan od 16.—22. ure. Dnevni red pa bi bil naslednji: ponedeljek — od 16.—21. ure prosta zabava, torek isto, sredo — prosta zabava, zvečer predavanja, četrtek — prosta zabava in poslušanje glasbe, petek — prosta zabava (revije, glasba, v prihodnosti tudi šah in druge igre), sobota — od 16.—21. ure ples, nedelja — prosta zabava, po željah tudi ples.

Potem je predsednik navzoče obvestil še o pravilih mladinskega kluba, ki jih mora vsak mladinec vedeti in upoštevati. Predlagal je, da se za predsednika programskega delovnega odbora izvoli Tomi Hribar. Predlog je bil soglasno sprejet. Drugi člani pa bodo voljeni po potrebi in med delom. Na koncu je apeliral na navzoče, da bi več mladincev pomagalo pri izgotovitvi še preostalih prostorov.

Po vsem tem naj bi se razvila debata, ki pa ni in ni hotela steči.

Da bi preprečil morečo tišino, je predsednik prebral nekaj stavkov iz knjige vtisov. V tej knjigi se mnogi pohvalno izražajo o klubu in celo navajajo kaj in kako bi se dalo izboljšati. Vendar pa, da ne bi bilo preveč dolgočasno, so neznani junaki vandalsko uničevali ugled vsega kluba s svojimi beležkami v knjigi vtisov. Naj jih nekaj navedem: »Zakaj v klubu ne točijo konjaka?«, »V klubu je preveč starejših ljudi.«, »V klubu je največji dolgčas na Jesenicah«, »Klub upravljata dva brezvezna dimnikarja in še par bedakov« ..., itd.

Mislim, da ni vredno govoriti o tem, kajti s tem, da se mladi junaki niso upali pod svoje besede podpisati tudi s svojim imenom, je že vse povedano.

V razgovor se je vključil Miha Cenc, ki je med drugim dejal, da je delavska univerza pripravljena brezplačno

pomagati mladinskemu klubu s predavatelji, dia filmi itd.

Sele proti koncu debate so tudi ostali mladinci malo oživeli in se zedinili, da naj bi trenutno pričel z delom disko klub, ker je zanj največ zanimanja, potem dramska sekcija, ki bo naštudirala preprost program za proslavo 22. julija. Mladinci so izrazili še željo, da bi jih nekdo učil sodobnih plesov. Tudi to se bo poskušalo urediti. Nadaljne možnosti udejstvovanja pa se bodo razvijale postopoma z interesi mladih in njihovim delom.

V soboto, 19. t. m., bo v mladinskem klubu ples. S seboj prinesite svojo najljubšo ploščo. Plošče bodo ocenjevane in za najboljše bodo lastniki dobili skromne nagrade. Vsa ostala obvestila pa boste dobili neposredno na plesu samem.

Zadnje vesti

V ponedeljek so odpotovali na enomesečno prakso v železarno Poldi v CSSR štirje naši mladinci, ki se bodo seznanjali z delom v tej renomirani železarni. Pokazali jim bodo principe dela na sorodnih delovnih mestih kot jih opravljajo tukaj. Omenjeno skupino sestavljajo Frap Erjavec — metalurški tehnik, Marjan Novak — strojni tehnik, Ignac Heferle — elektrovzdrževalec in Stanislav Srčič — valjavec. Po tritedenski praksi v turnusu 4+1 jim bo mladinska organizacija v železarni Poldi nudila brezplačen ogled turističnih krajev v CSSR. Stanovali bodo pri mladincih, kateri bodo potem koristili enake ugodnosti pri nas. Škoda, da za take ugodnosti in obenem koristnega izobraževanja ni bilo večjega zanimanja. Priprani smo, da bodo letošnji praktikanti zadovoljni.

Opozorilo

Predsedstvo mladine železarne Jesenice opozarja mladince, ki so se prijavili za letovanje v CSSR, da morajo izpolniti prijave najkasneje do 23. julija. Za obe izmeni je še nekaj prostih mest, zato se lahko do omenjenega roka še prijavite na predsedstvo mladine železarne Jesenice ali telefonično na št. 218, 216 ali 269.

Posebna ugodnost

Letališče Brnik je ponudilo ugodnost za enodnevni izlet v Pulo ali Dubrovnik, katerega bi izvedli v začetku avgusta in sicer v Pulo v nedeljo, 10. ali 17. avgusta oziroma Dubrovnik v soboto 2. ali 9. avgusta. Izlet v Pulo bo samo v primeru, če bo najmanj 30 prijavitelcev in je cena v obe smeri 60.— N din ter za Dubrovnik 50 prijavitelcev, cena pa je 150.— N din. Odhod bo zjutraj ob 5. uri, potovanje v Pulo traja 20 minut, v Dubrovnik pa 60 minut. Povratek na Brnik bo okoli 23. ure zvečer. V ceni je vračunana samo avionska karta, vse ostalo je v lastni režiji. Izkoristite redko priložnost za potovanje z letalom.

Jesenice - Beograd - Budimpešta Moskva

5. nadaljevanje

Urejen vrt na katredalah Kremlja, v katerih so izdelane zvezde, vanj pa vdeleni rdeči rubini, ki v noči osvetljeni še povečajo čar tega tako opevanega in po svetu znanega spomenika stare Moskve.

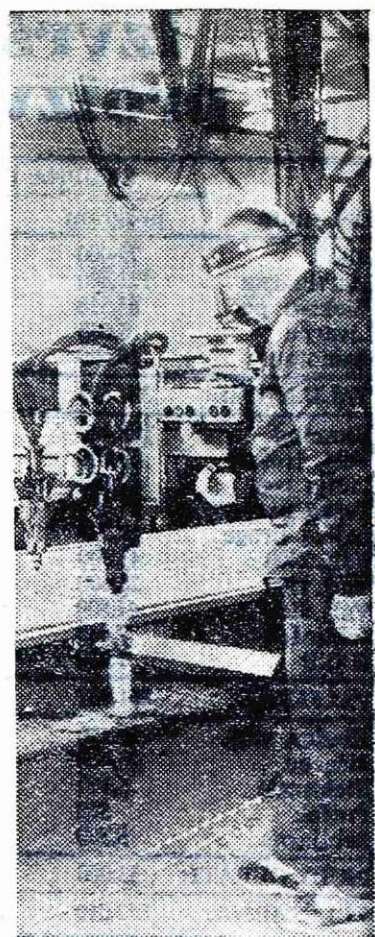
Čas nas je prehitel po ogledu ogromnega trgovskega poslopja CUM (centralni univerzalni magazin), kjer nakupuje določen del Moskovčanov vse, kar potrebujejo. Utrujen, vendar polni lepih vtisov, smo se vračali proti hotelu. Oleg nas vpraša, če želi mogoče kdo obiskati tiskarno, kjer tiskajo rublje — denar za celo Rusijo. Nekaj se jih je takoj javilo, vendar se takoj premislilo, ko jim Oleg pove, da je »vstopnina« 200 rubljev, v tiskarni pa dobijo vsak samo 100 rubljev.

Po večerji imamo prosto. Daľmatinca se odpeljeta s takšijem v mesto, Gorenjci pa se podamo na kratek večerni sprehod po okolici, kjer stanujemo. Približa se nam skupina krepko raščeni fantov, ki takoj stopijo v akcijo. »Imate dolarje?« »Imamo.« Začne se, med tem, ko hodimo po širokem pločniku, pogajanje. Nekdo zamenja 22 dolarjev za 100 rubljev, ali bolj nazorno povedano za 1 dolar dobi 5 rubljev — krasno.

Takoj jo odkurimo nazaj v menzo, da zalijemo uspeh. Vendar sledi razočaranje. Prijazna natakarica nam pove, da je bankovec za 100 rubljev iz leta 1947 že zastarel in skratka neveljaven. Ubogi on, ko bi bil vsaj zbiralec starega denarja, bi bil vsaj potolažen, tako pa je bil v hipu ob 22 dolarjev, kot pozneje še predstavnica nežnega spola, ravno tako opeharjena na ulici Moskve za 20 dolarjev. Potrli smo se vrnili v sobe in kovali načrte, kako priti do novih finančnih sredstev za pomoč dvema, ki sta nasledla »švercerjem«, katerih žrtev bi bil lahko vsakdo izmed nas.

Naslednje jutro je bil predviden ogled Borodinske bitke in univerze Lomonosova.

(Dalje prihodnjič)

Avtogensko rezanje debele pločevine

Železarski globus

GRČIJA. Neka francoska rudarska družba, ki ima koncesijo za raziskave v Grčiji je ugotovila na svojem področju ob obali v globini 200 m nahajališče magnetitne železove rude. Računajo, da vsebuje to nahajališče 30 milijonov ton magnetita z vsebnostjo čez 60% železa. Računajo, da bodo že v bližnji prihodnosti lahko pričeli izkoriščati nov rudnik.

JAPONSKA. V železarni družbe Nippon Kokan K. K. je pričel v letu 1968 obratovati nov plavž s premerom talilnika 11,4 m. Proizvaja dnevno okoli 6.000 ton grodlja. Letos pa gradijo še en plavž, ki bo še večji, saj bo imel premer talilnika 11,8 m. Pričel bo obratovati predvidoma v avgustu ter bo proizvajal 7000 ton grodlja na dan.

SPANIJA. Švicarsko podjetje Concast A. G. je dobilo naročilo za dobavo nove velike naprave za kontinuirno vlivanje bram za špansko železarno v Gijonu. Naprava bo tipa »S« ter bo imela letno zmogljivost 300.000 ton bram debeline 200 do 250 mm in širine 1600 do 2000 mm. Iz teh bram bodo potem valjali debelo pločevino. Naprava bo pričela obratovati leta 1971.

Dopisujte v Železarja!

Samoupravni organi v preteklem tednu

6. seja odbora za plan in finance

V torek, dne 15. julija 1969 je predsednik odbora za plan in finance sklical 6. sejo odbora, na kateri so pregledali sklepe prejšnje seje in obravnavali uspehe proizvodnje v I. dekadi tega meseca.

Vsa zahtevana poročila na prejšnji seji so bila podana pri pregledu sklepov. Na podlagi teh poročil, ki jih je podal direktor za proizvodnjo so ugotovili:

— Glavni vzrok za slabo doseganje plana patentirane žice je bil v premajhnih kapacitetah brusilnih naprav v površinski obdelavi na Beli, nekaj pa tudi zaradi pomanjkanja delavcev v tem oddelku. Tudi težave v martinarni s površino jekla in pa kasnejši začetek obratovanja Herborn strojev v žičarni so delni razlog za slabo izpolnjevanje plana patentirane žice. Glede na ukrepe, ki so jih sprejeli v martinarni in na boljše delo v oddelku površinske obdelave na Beli obstajajo realne možnosti, da se bo stanje glede patentirane žice v naslednjih mesecih popravilo.

— Za slabo dosežen plan v žičarni v prejšnjem mesecu je glavni vzrok izpad proizvodnje v valjarni žice zaradi popravila peči, nekaj pa tudi zaradi pomanjkanja kvalificiranega kadra pri žičarskih strojih. Tudi to, da so Herborn stroji začeli obratovati šele 20. junija in da na njih niso takoj dosegli zadovoljive proizvodnje je bil eden od vzrokov za slab plan v žičarni. Glede na letne mesece in na veliko odsotnost zaradi dopustov tudi v naslednjih mesecih se ni pričakovati bistvenega izboljšanja.

— Zastoji v valjarni žice so nastali približno polovico zaradi vzdrževanja, polovico pa zaradi proizvodnje. Pri vzdrževanju je glavni vzrok še neobvladane strokovnega dela mladih vzdrževalcev, pri proizvodnji pa še ne dovolj izurjeni delavci pri novih postrojenjih. Na skupnem sestanku vzdrževalcev in proizvodnih zastopnikov so sprejeli vrsto ukrepov, ki jih je odbor za plan in finance pozdravil in upa, da se bo s temi ukrepi v valjarni žice stanje bistveno izboljšalo.

— Glede na vso to proble-

matiko so na seji odbora sklenili, da bodo mesečno spremljali stanje in če se stanje ne bo bistveno izboljšalo, bodo zahtevali ustrezna pojasnila in ukrepe.

— Rezultati poizkusov z alžirsko rudo, so bili z ekonomskega gledišča spodbudni in bi brez dvoma precej vplivali na znižanje proizvodnih stroškov, če bi lahko več te rude uporabljali v vsipu plavžev. Zato so priporočili upravi podjetja, da poizkuša nabaviti večje količine te rude, ki bi omogočale daljši čas poizkušanja.

— Stanje stojnin bodo redno mesečno analizirali in sprejemali tudi ustrezne ukrepe.

Uspehi proizvodnje v I. dekadi julija niso bili dobri. Predvsem se že poznajo poletni meseci, vročina, ki otežkoča delo in velika odsotnost zaradi dopustov. Verjetno je, tako so ugotovili na seji odbora, da v teh mesecih ne bomo dosegli tako izredno dobrih rezultatov kot v prejšnjih. Vendar so bili neprijetno presenečeni zaradi katastrofalnih rezultatov v žičarni, ki nikakor ne more, kljub novim strojem, dosegati zadovoljive proizvodnje. Boljše rezultate pričakujejo, ko je 15. julija v valjarni začela obratovati potisna peč, v katero bodo zalagali ingote iz Siska, kar bo vsekakor povečalo proizvodnjo na bluminu in tako bo tudi več vložka za ostale obrate. V valjarni 2400 pa bodo začeli obratovati samo z dvema izmenama, pričakujejo, da tudi tam ne bo proizvodnja dosti manjša od sedanje, seveda če bodo imeli zadostne količine potrebne vložka. Adjustaža v tem obratu pa bo še naprej delala v treh izmenah.

Kljub vsem težavam, ki bodo nastopile v poletnih mesecih odbor narača, zlasti organizatorjem dela, da usmerijo vse napore v to, da bodo dosegli čim boljše proizvodne uspehe.

3. seja odbora za rekreacijo in življenjske pogoje

Na tretji seji odbora, ki jo je predsednik odbora Janez KAVČIČ, sklical v ponedeljek, dne 14. julija 1969 so obravnavali vloge za izredno plačane dopuste in denarne podpore, dve pritožbi na sklepe stanovanjske komisije, poročila direktorja o tem kaj Železarna lahko nudi za športno in kulturno prosvetno dejavnost na območju Jesenic in na kraju sprejeli še svoj program dela do konca leta.

Kako so rešene vloge bodo prosilci obveščeni pismeno. Načelno pa je odbor sklenil,

da kadrovski sektor lahko odobri na pravočasno vloženo vlogo za izredno plačan

dopust, neplačan dopust ali redni dopust do seje odbora, ko bo vlogo obravnaval in sklepal o dopustu.

Poročila o finančnih možnostih Železarne za podpiranje športne in kulturne prosvetne dejavnosti na Jesenih so vzeli na znanje in so se s stališčem uprave podjetja v celoti strinjali, tako do finančnih podpor kot do izredno plačanih dopustov. Sklenili so, da je treba v zvezi s tem pripraviti program, ki ne bi smel v globalu preseči lanskoletnih okvirov. Menili so, da v tem programu ne bi smeli zanemariti rekreativne dejavnosti znotraj Železarne, kot so razna medobratna srečanja in srečanja med železarnami ter drugimi podjetji.

Ob koncu seje so potrdili program dela odbora do konca letošnjega leta.

1. seja sveta delovne enote valjarne Bela

Svet DE valjarne Bela je imel v četrtek 10. julija prvo redno sejo. Najprej so pregledali izpolnjevanje proizvodnega načrta za junij in julij, nato pa so sledila poročila predsednikov komisij.

Ker imamo v današnji številki Železarja več prispevkov o delu posameznih komisij, bomo omenili le sklep, da je treba čim prej uvesti 42-urni delavnik. Predlog utemeljujejo s samim tehnološkim načinom dela, s prehodom na 42-urni delavnik pa bi odpravili tudi veliko število nadur, ki jih delavci tudi neradi opravljajo. Zaradi pribitka na opravljene nadure je imel posamezni delavec manjši osebni dohodek v maju za 4,2, v juniju pa za 5,7 odstotka. Svet DE valjarne Bela je na osnovi poročila predsednika komisije za nagrajevanje sprejel sklep, da odgovorni čim prej pripravijo potrebno študijo o prehodu na skrajšani delovni čas.

Ker v današnji številki ne objavljamo posebnega poročila o seji komisije za nagrajevanje pri svetu DE va-

ljarna Bela, naj omenimo, da je bilo na seji te komisije predlagano, da bodo maso osebnih dohodkov delili na oddelke, ker bodo s tem preprečili prelivanje osebnih dohodkov iz enega oddelka v drugega. Valjarna Bela kot DE naj bi formirala skupno maso OD po ceniku, ki je sestavljen iz stalnega in gibljivega dela, ki pa jo bodo nato delili na oddelke z enakim gibljivim delom. Oddelki naj bi imeli enak gibljivi del, toda različno normo in delež po enoti proizvoda. Po drugi varianti pa naj bi vsak mesec izravnavali poprečje oddelka na poprečje DE s korekcijskim faktorjem, ki ga je treba izračunati in poprečja DE in oddelka, nato pa se vse norme z njim korigirajo. Tako bi imeli vsi oddelki enak del po enoti proizvoda. Svet DE druge variante ni potrdil in predlaga, da je treba do naslednje seje pripraviti tromesečno analizo OD in bodo o tem ponovno razpravljali. Svet DE se je tudi strinjal s stališčem oziroma predlogom, da je treba število nadur zmanjšati na minimum.

Seja sveta DE vzdrževanje

Svet DE vzdrževanja je imel prvo sejo 24. junija. Na dnevnem redu je bila tudi problematika poškodb na delavnih mestih za prvih pet mesecev. Razen tega so razpravljali še o sistematizaciji delovnih mest v strojnem ter elektro vzdrževanju ter o programih remontov za tretje četrtletje.

Člani sveta DE so prejeli gradivo že nekaj dni prej, mi pa povzemamo nekaj podatkov, ki se nanašajo na problematiko varnega dela, ki pa ni aktualno le za naše vzdrževalce, ampak tudi za ostale obrate v Železarni.

Iz podatkov, ki jih vsebuje poročilo je razvidno, da so v DE vzdrževanje imeli v prvih petih mesecih letošnjega leta 34 poškodb. Največji porast poškodb ugotavljajo v VEN in v RTA, medtem ko je bilo manj poškodb v strugarni valjev, ter gradbenem vzdrževanju. Prav tako je število izgubljenih dni zaradi poškodb naraslo v primerjavi z lanskim letom v VEN za 6-krat ter v strojnih delavnicah za dva-krat, v strojnem vzdrževanju pa za 129 dni. Tudi odstotek poškodb je v vzdrževanju manjši kot znaša poprečje za vso Železarno; vzdrževanje 3,26 %, Železarna pa 4,3 %. Podobno stanje je tudi z izgubljenimi dnevi, medtem ko je število izgubljenih delovnih dni na eno poškodbo v vzdrževanju večje kot pa je poprečje Železarne. To pomeni, da imamo v vzdrževanju opravka s težjimi ali bolj resnimi poškodbami.

Analiza poškodb je pokazala tudi vzroke, ki so objektivni in subjektivni. Pri objektivnih vzrokih je omenjena zaprašenost, slaba vidljivost ter ropot, pri subjektivnih vzrokih pa premajhna medsebojna povezava s proizvodnjo, naglica pri delu, zlasti ob koncu dneve, osebna ne previdnost itd.

Našteti je bilo tudi nekaj primerov poškodb zaradi katerih so sodelavci bočovali dalj časa. Vzroki so: nezado-

stno zavarovano delovno mesto, nepazljivost, premajhno sporazumevanje v skupini, utrujenost zaradi nadurnega dela, pomanjkanje delovnih izkušenj itd.

So pa še drugi vzroki, ki lahko botrujejo poškodbam na delovnih mestih. V večji meri so se začeli pojavljati v drugem polletju lanskega leta. Tu je predvsem omejena večja intenzivnost zaradi povečanih proizvodnih in vzdrževalnih nalog, postopno zmanjševanje zaposlenih, ker si zaradi tega dostikrat pomagajo z improvizacijo, ko pripravljajo delovne naloge in sestavljajo delovno grupo. Omenjena je tudi večja fluktuacija delavcev, ki odhajajo iz Železarne, iztrošene naprave v starejših obratih, slaba organizacija pri vzdrževalnih in investicijskih delih.

Ob vsem tem so že pripravljeni zaključki oziroma naloge, ki jih bodo morali izpeljati vodje in organizatorji dela, pa tudi posamezna obratovodstva. Oblikovati je treba navodila za varno delo, ki morajo vsebovati opis dela v posameznih fazah, ukrepe za zavarovanje delovišč ter sestavo delovne grupe z odgovorno osebo itd.

Pri usposabljanju delavcev, zato imamo tečaje, seminarje in priučevanje na delovnih mestih, pa je še vedno prisotna premajhna zavzetost vodstev obratov. Potrebni so

njihovi predlogi za varnostno izobraževanje zlasti tistih delavcev, ki so zaposleni pri delih z večjo nevarnostjo. Obratovodstva morajo v takih primerih tesneje sodelovati s službo za varstvo pri delu ter z oddelkom za izobraževanje odraslih pri ZIC.

To je le nekaj misli iz gradiva, ki so ga obravnavali na seji sveta DE. Prav bi bilo, da se vzdrževalcem pridružijo tudi samoupravni organi v drugih DE in obratih Železarne, ker smatramo, da bomo le ob vsestranskem prizadevanju celotnega kolektiva, zlasti pa organizatorjev dela, dosegli še boljše rezultate, ki bodo vidni ob analizi poškodb na delovnih mestih, ki naj jih bo čim manj.

Železarski globus

NIZOZEMSKA. V bližini Rotterdama nameravajo zgraditi novo železarno, ki bo med največjimi v Evropi. Načrte dela znano ameriško projektivno podjetje Koppers. Železarna bo integralna ter bo uporabljala uvožene surovine. Njena letna proizvodna zmogljivost bo 10 milijonov ton surovega jekla.

VELIKA BRITANIJA. Britanska nacionalizirana železarska industrija je ustvarila v letu 1968 24 milijonov dolarjev dobička. V letu 1967 je imela skoraj enako veliko izgubo. Sedem izmed 14 največjih družb je doseglo v preteklem letu 54 milijonov dolarjev dohodka, medtem ko je ostalih sedem poslovalo s 30 milijonov dolarjev izgube.

Sestanki delovnih skupin

Gradbeno vzdrževanje — kleparji, dnina Kozjek

V kleparski delavnici so imeli sestanek delovne skupine 11. julija. Poleg kleparjev so bili na sestanku navzoči še šef vzdrževanja inž. Noč, obratovodja gradbenega vzdrževanja Okrožnik in asistenti. Vodja delovne skupine Kozjek je predlagal eno samo točko dnevnega reda in sicer rangiranje delovnih mest. V zvezi s tem je bilo rečeno, da kleparji želijo, da bi bili pri nagrajevanju izenačeni z ostalimi vzdrževalci. Predlagajo tudi spremembo kategorij za I. kleparje od 7. na 8. kategorijo, za skupinovodjo pa 10. kategorijo. Sprememba je potrebna tudi pri varilnih svinca, ker je zdravju škodljivo delo. Na pripombe kleparjev, je dal ustrezna pojasnila inž. Noč, obratovodja Okrožnik pa je menil, da je potrebno usklajevanje delovnih mest v vsem obratu.

Ob koncu sestanka so obširneje govorili o prizadevanjih za varno delo. Skupinovodja Stanko Bevc je pojasnil glede popravila streh na Javorniku, govorili pa so tudi o zaščitnih sredstvih (varnostni pasovi, ustrezni lažji čevlji za na strehe) itd. Zaradi same narave dela težko dobijo mlajši kader, ki bi bil pripravljen delati v njihovem oddelku.

Predelovalni obrati — skladišče surovega materiala, dnina Jereb

Sodelavci iz skladišča surovega materiala so se zbrali na sestanku delovne skupine 11. junija. Inž. Leon Mesarič je navzoče seznanil s pomenom in vlogo delovnih skupin in omenjal tudi problematiko skladišča. Večkrat pride do zastojev zaradi prepočasnega razkladanja kamionov. Težave imajo tudi zaradi slabega nakladanja žice na lužilna sidra, oziroma na kamione v valjarni žice na Beli.

V razpravi so delavci opozorili na bolj ustrezno nakladanje žice, na lepšo vezavo kolobarjev, ker bi tako skrajšali čas, ki ga porabijo za razkladanje. Precej kritičnih pripomb so imeli zaradi orodja ter nosilne verige, ki so v slabem stanju. Predlagajo tudi nabavo nove omariče za orodje. Že pred dvema letoma so predlagali popravo pogonske osi na 5 tonskem žerjavu, žerjavovodja Koželj pa je zahteval ustrezno pojasnilo. Prav tako bo treba urediti delovni prostor v skladišču. Delavce je zanimalo, kako bo realiziran predlog delovodje Jereba, da bi v skladišču surovin imeli last-

no normo. Ker TVT in žico dobivajo zelo neenakomerno, imajo pomisleke glede norm. Radi bi vnaprej vedeli kakšen bo program valjanja žice in trakov. Z novim načinom sestankov delovnih skupin so zadovoljni in menijo, da so ustrezni za reševanje problemov v oddelku.

Predelovalni obrati — odprava, dnina Bem

Vodja delovne skupine Bem je na sestanku 6. junija, navzočim obrazložil pomen ter pristojnosti delovnih skupin. Obravnavali so delovno disciplino ter uporabo čelad pri nakladanju kamionov. Opozorilo velja za vse, ki delajo pod žerjavi. Vodja delovne skupine je opozoril tudi na reklamacije, ki so jih dobili zaradi poškodovanega materiala ob pomanjkljivem oz. površnem nakladanju gotovih izdelkov. Sodelavci predlagajo mehanizirani premiki polnih in praznih vagonov na nakladalni rampi. Urediti je treba neonsko razsvetljavo, tako kot jo imajo v lužilnici, ker je zaradi slabe razsvetljave na popoldanski dnini delo oteženo. Kritizirali so vezavo kolobarjev žice za žebjarjo in elektrodni oddelek, ki se večkrat razsujejo. Odpravniki materiala na popoldanski izmeni zahtevajo, da je treba dokončno urediti s transportnim vzdrževanjem zaradi menjave polnih in praznih voz, ki jih menjajo šele okrog 17. ure. Predlagajo spremembo pri kategorizaciji delovnih mest in sicer od sedanje 3. v 4. kategorijo. Vodja delovne skupine bo na nekatera vprašanja odgovoril na prihodnjem sestanku.

Predelovalni obrati — žarilnica — dnina Egart

Na sestanku delovne skupine, ki je bil 7. julija, so bili prisotni vsi člani kolektiva, razen tistih, ki so bili na bolovanju ali pa na dopustu. Vodja delovne skupine Egart je delavcem povedal nekaj več o novem načinu samoupravljanja v Železarni. Obširneje je govoril o tem, kako naj bi delali, da bi se izognili poškodbam, ki naj bi jih po možnosti v celoti odpravili. Vzporedno s tem je opozoril na zaščitna sredstva, ki jih je treba obvezno uporabljati, sicer pa so tudi draga in jih plačujemo iz lastnih sredstev.

Delavci so imeli v glavnem naslednje pripombe: Pri zvoznih pečeh težko dosegajo normo zaradi utesnjenega prostora. Prav bi bilo, da si delovni prostor ogleda tudi varnostni tehnik, delovodja pa meni, da bi lahko normalno delali tudi v sedanjih po-

gojih le, če bodo vse tri izmene skrbne za red pri pečeh. Šehovič opozarja, da na 5 tonskem žerjavu že dalj časa ni mejnega stikala, ki je pokvarjen in je zato delo nevarno. Popraviti bo treba tudi pokvarjene hladilne zvonove, da ne bo zastojev pri pečeh. Begovič pa je še dodal, da bi morali, kar zadeva zaščitnih sredstev, žarilec posvetiti več pozornosti. Kaže, da na žerjavu nekaj ni v redu glede klimatskih naprav, in je v letnem času zelo vroče. Zajc pa je tudi vprašal, zakaj na zaplinitih delovnih mestih delavci ne dobivajo več mleka, kakor pred leti.

RTA — EMP — dnina Rekar

Na dnevnem redu sestanka, ki je bil 12. 7., sta bili dve točki, ki sta se nanašali na naročila in utesnjeni delovni prostor. Imajo premalo ljudi, da bi zadostili naročilom. Število naročil, kakor tudi njihov obseg, vedno bolj narašča, vzporedno s tem pa je vedno manj zaposlenih. V delovnem prostoru, ki meri 5x7 m, je 7 ljudi in še inventar. Tudi vibracija parne turbine škodljivo vpliva na zdravje zaposlenih in zmanjšuje njihovo delovno sposobnost.

Valjarna Bela — HOP — dnina Moderc

Sestanek delovne skupine je bil 12. julija. Navzoči so se strinjali z operativnim načrtom za julij, tako za linijo rezanja, kakor tudi za hladno oblikovane profile.

Glede kvalitete so imeli največ pripomb zaradi valjanja trakov in martinarn, kjer naj bi delali tako, da v valjarni Bela ne bo potrebna termična obdelava pločevine. S tem tudi povečujejo proizvodne stroške. Na prihodnjem sestanku delovne skupine naj vodstvo delovne enote valjarne Bela poroča kakšni ukrepi so bili narejeni v valjarni trakov in martinarni za izboljšanje trenutnega stanja. Beseda je tekla tudi o nedeljskem delu in dopustih. Kljub temu, da je položaj glede oskrbe valjarne 1300 s predpločevino kritičen, ker linija rezanja zaradi okvare 6 dni ni obratovala, se delavci niso strinjali z uvedbo nedeljskega dela. Ugotavljajo, da osebni dohodki v valjarni Bela padajo kljub večji storilnosti dela. V ilustracijo so navedli, da linija rezanja letos napravi več brez nedeljskega dela kakor lani, ko so delali tudi ob nedeljah. Predlagajo, da bi za linijo rezanja izdelali lastne celine z lastno proizvodnjo in formiranje osebnih dohodkov. Tako bi povečali delovni član, da bi bil spet tak,

kot je bil včasih. Vodstvo DE valjarne Bela naj njihov predlog prouči.

Valjarna Bela — HOP — dnina Šmid

Tudi na sestanku delovne skupine dne 12. 7. dnina Šmid niso mogli sprejeti sklepa glede nedeljskega dela, predvsem zaradi pripomb, ki jih imajo delavci glede nagrajevanja. Bili so zelo kritični zaradi velikih količin pločevine, ki jo je treba termično obdelati. Več pozornosti bo treba posvetiti kvaliteti izdelkov in izplenu. V valjarni trakov je treba zagotoviti kvalitetnejše valjanje svitkov, da bi tako izboljšali izplen.

Plavž — dnina Kokalj

Delavci dne 15. julija. Najprej je bilo na vrsti pojasnilo in razprava o novem načinu dela samoupravnih organov v Železarni in v obratu. Nato so obravnavali proizvodno problematiko, nagrajevanja, delovno disciplino, varnost pri delu ter govorili o medsebojnih odnosih.

Med razpravo so prisotni delavci opozorili na nekatera nujna dela in omenjali čiščenje ter filtriranje hladilne vode, ker je pri sedanjem stanju delo nevarno. Lahko bi nastala tudi večja materialna škoda. Treba je urediti skladišče za masilno maso ter direktno izliv vode in blata iz skubarjev v Savo. K temu so dodali še vzdrževanje tračnih zapor pri silosih in zahtevali obnovitev ograje pri jami na plavžu 1.

Valjarna 1300 — dnina Malej

Delovna skupina dne Malej na progi tanke pločevine je imela že drugi sestanek, ki je bil 13. julija. Plan za julij v višini 2.750 ton je dosegljiv, če bodo imeli na razpolago zadostno količino vložka, da bodo lahko valjali po programih. Največ problemov imajo zaradi pomanjkanja delavcev. V glavnem razpolagajo z mlajšimi novimi delavci, ki pa jih ne smejo odrediti na težja delovna mesta, istočasno pa starejši delavci zaradi neustreznega nagrajevanja odhajajo iz obrata. Z doseženim izplenom niso bili zadovoljni. Ne bi smeli iskati vzrokov samo pri strojnem parku, ampak jih bo treba poiskati tudi drugje. Marsikaj bo treba napraviti z boljšo delovno disciplino na slehernem delovnem mestu.

RTA — RMR, — dnina Beden

Delovodja Beden je sklical sestanek delovne skupine za 11. julij in najprej informiral sodelavce o novi strukturi samoupravljanja. Razpravljali so o delovni disciplini ter o zaostankih, ki jih imajo pri rednih remontih na instrumentih. Ugotavljajo, da

so nekateri instrumenti že dotrajani in da njihovo popravilo potrebuje več časa. Tudi iz njihovega obrata odhajajo strokovnjaki in so zato na prosto delovno mesto predlagali novega strokovnjaka. Menijo, da imajo vse pogoje za prehod na 42-urni delavnik. Urediti je treba garderobe in kopalnice.

Strojne delavnice — strugarna — dnina Mežnarc

Sestanek delovne skupine je bil 15. julija. V zvezi s kvaliteto izdelkov so nanizali več problemov. Zagotoviti je treba večjo kvaliteto in kvantiteto izdelkov. Zavzemali so se za kontinuirano delo tehnične kontrole, pri obdelavi barvnih kovin pa bo treba paziti, da ne pride do zamešnjav. Glede nagrajevanja se strinjajo s sedanjim sistemom cenikov in tudi ostalim obratom predlagajo, da se odločijo za sistem nagrajevanja prek cenikov.

Valjarna profilov — dnina Markelj Klemen

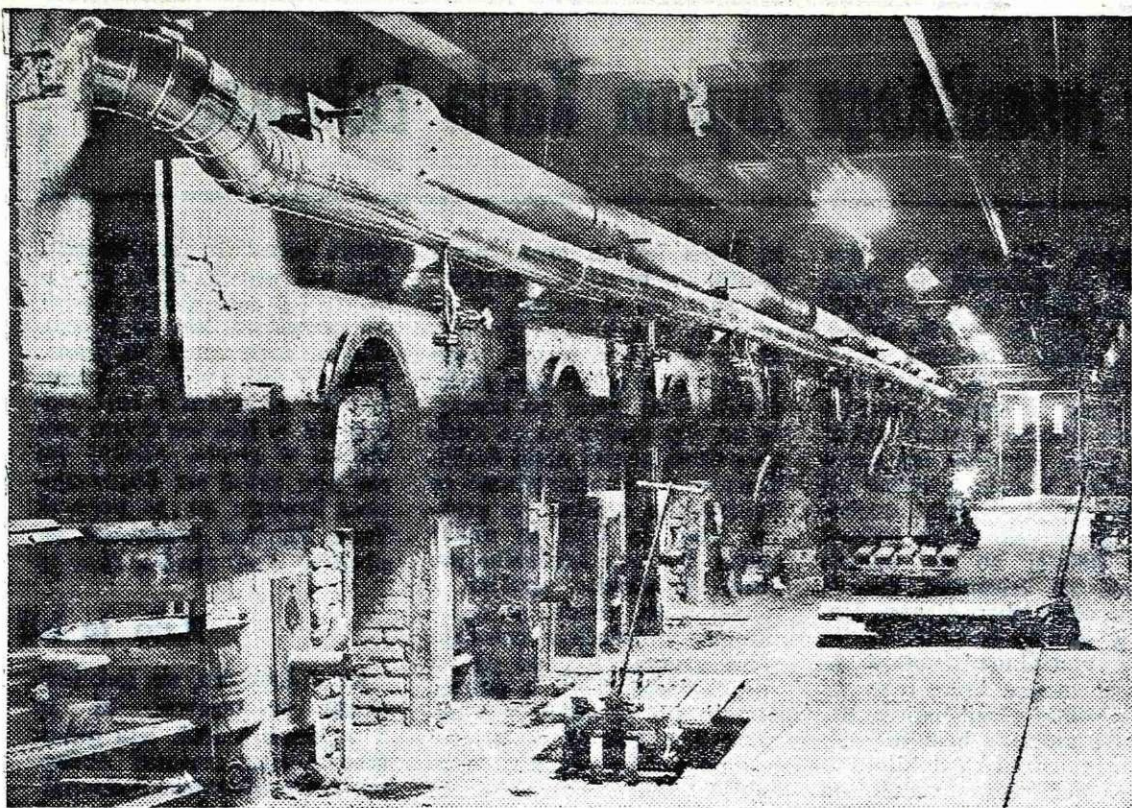
Prvi sestanek delovne skupine je bil 20. junija. Vodja delovne skupine je delavcem obrazložil novo strukturo ter vsebino dela samoupravnih organov. V zvezi s proizvodno problematiko so se strinjali s predlogom, da bodo morali biti bolj pozorni pri kvalitetni izdelavi materiala, s tem da bodo odpravili površinske napake in valjali v predpisanih tolerancah. Rezalci pri škjarjah bodo morali biti bolj pazljivi, da ne bo zamenjav materiala. Govorili so še o pereči problematiki delovne sile, sicer pa je vodja delovne skupine odgovoril na vprašanja delavcev.

Elektrodni oddelek — oplaševalnica — dnina Ozebek

Na sestanku 14. julija so ugotovili slabši uspeh zaradi pomanjkanja žice in kartonov. Obširneje so razpravljali o zaščitnih sredstvih, zlasti za ženske. Strinjali so se z dosedanjim načinom nagrajevanja, za katerega menijo, da je bolj pravičen od novega. Sklenili so, da bodo 21. julija, dan pred praznikom Dneva vstaje, normalno obratovali.

Elektrodni oddelek — oplaševalnica — dnina Lipovšček

Zbrali so se na sestanku 12. julija in ugotovili, da bi bil uspeh lahko boljši, če bi bila urejena dobava površinsko čiste žice iz žičarne. Ženskam je treba nabaviti delovne obleke, zelo kritični pa so bili glede vzdrževanja higienskih prostorov ter instalaterskih del v kopalnicah. Ugotavljajo, da vzdrževalci nimajo pravega nadzora (Dalje na 7. strani)

Šamotarna — pri pečeh

Samoupravni organi v preteklem letu

Interni pravilniki za varno delo v valjarni Bela

V minulih dneh so se sestali člani treh komisij pri svetu DE valjarna Bela. Na seji komisije za varstvo pri delu,

Elektrodni oddelek — dnina Lipovšček

Nadaljevanje s 6. strani

ra nad preventivnim vzdrževanjem strojev. Delavci tudi zahtevajo odgovor na vprašanje glede vzdrževanja strojnega parka.

Elektrodni oddelek — rezalnica — dnina Babič

Vodja delovne skupine Babič je za 12. julij sklical sestanek z delavci. Na vprašanje sodelavke Cestarjeve, zakaj odpravevalna naprava v čistilnici še ne obratuje, niso mogli odgovoriti in zato pričakujejo ustrezen odgovor na prihodnjem sestanku. Tov. Kejžar se je zanimal za proizvodnjo varilnega praška, sicer pa so imeli pripombe glede zaščitnih sredstev in samih delovnih pogojev v rezalnici (prepih). Niso zadovoljni z vzdrževanjem higienskih prostorov ter menijo, da bi morala biti s strani GEŽ večja kontrola čistilk. Želijo več reda, predvsem pa bo treba odstraniti navlako s prevoznih poti, da bi zagotovili varno vožnjo viličarjev.

ki se je je udeležil tudi varnostni tehnik valjarn, so analizirali poškodbe za junij ter za letošnje prvo polletje. Podatke so primerjali tudi z lanskimi. Največ poškodb so imeli v oddelku površinske obdelave, ter v valjarni žice, kjer je že zaradi samega načina dela, precej možnosti za poškodbe. Med vzroki je na prvem mestu neprevidnost, potem težko delo pri zakladanju peči, neizkušenost zlasti novih delavcev itd. Nanižali so kar 14 predlogov, kako bi na posameznih delovnih mestih izvedli nujna dela, da bi zmanjšali ali v celoti odpravili poškodbe. Poleg konkretnih nalog pa nameravajo izdelati oziroma sestaviti interne pravilnike za posamezna delovna mesta. V valjarni žice jih že imajo oziroma jih pripravljajo, medtem ko naj bi jih v drugih oddelkih pripravili v jeseni.

Seja komisije za proizvodnjo pri DE valj. Bela

Predsednik komisije za proizvodnjo pri svetu DE valjarna Bela je sklical sejo za 8. julij. Člane komisije so najprej seznanili s proizvodno problematiko za mesec junij, nato pa so govorili o proizvodnem načrtu za tekoči mesec ter o okvirnem proizvodnem načrtu za leto 1970. Proizvodno problematiko za prejšnji mesec so analizirali po posameznih oddelkih, dalj časa pa so se zadržali tudi pri izplenih in razpoložljivih podatkih za prve štiri mesece letošnjega leta. Pri valjanju slabov in bram je bil dosežen poprečni izplen v višini 84,1% in so bili v poprečju programirane

Napredovanje in kadrovanje v valjarni Bela

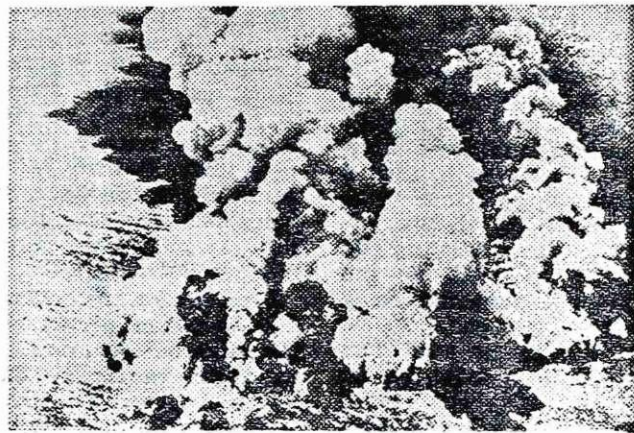
Dne 1. julija je bila seja komisije za kadre in medsebojne odnose pri svetu DE valjarna Bela. Razpravljali so o spremembah na nekaterih delovnih mestih ter o sistemu napredovanja in kadrovanja. Sprejet je bil sklep, da mesto 1. valjavca v valjarni trakov dodelijo Ivanu Dolencu in Emilu Tavčarju, 2. valjavca pa bo Alojz Pivar. Glede kadrovanja so bili mnenja, da je pri ocenah treba upoštevati rezultate psiholoških testov, šolsko in strokovno izobrazbo ter zdravstveno stanje kandidatov. Pri vseh napredovanjih delavcev bodo potrebni izpiti. V kolikor bo izbor kandidatov, večji ter enake ocene pri strokovnosti, bo treba upoštevati še pridnost, disciplino ter vestnost na delovnem mestu in pa seveda staž zaposlitve v Železarni.

ga izplena, medtem ko pri valjanju blumov in ingotov niso dosegli pričakovanih rezultatov in so pod programiranim izplenom.

Glede načrta za prihodnje leto menijo, da je sprejemljiv, vendar že sedaj opozarjajo na remonte, ki bodo morali biti opravljeni v določenih rokih. Tu je še vprašanje kvalitete površine jekla, zmogljivost žerjavov v tretji hali ter zmogljivost brusilnih in flemarskih strojev in linijske rezanja. V kolikor tej problematiki ne bi posvečali zadostno pozornost, bodo nastale težave pri izpolnjevanju plana v letu 1970.

Ko se majejo tla

»Dva dni je gora bobnela ter bruhala velikanske stebre plovca, žindre in žilavega, testu podobnega blata. Vse to se je dvigalo v višino 5000 m in padalo na otoka Javo in Sumatro. Na morju je divjal strahovit vihar. Manjše ladje so se potapljale ali pa jih je metalo na obalo. Gosti oblaki pepela so zasipali palube blizu plovečih ladij. Kakor desetnadstropna stolpnica visoki morski valovi so povzročili uničujoča razdejanja na obali. Višina valov je dosegla višino 40 m.

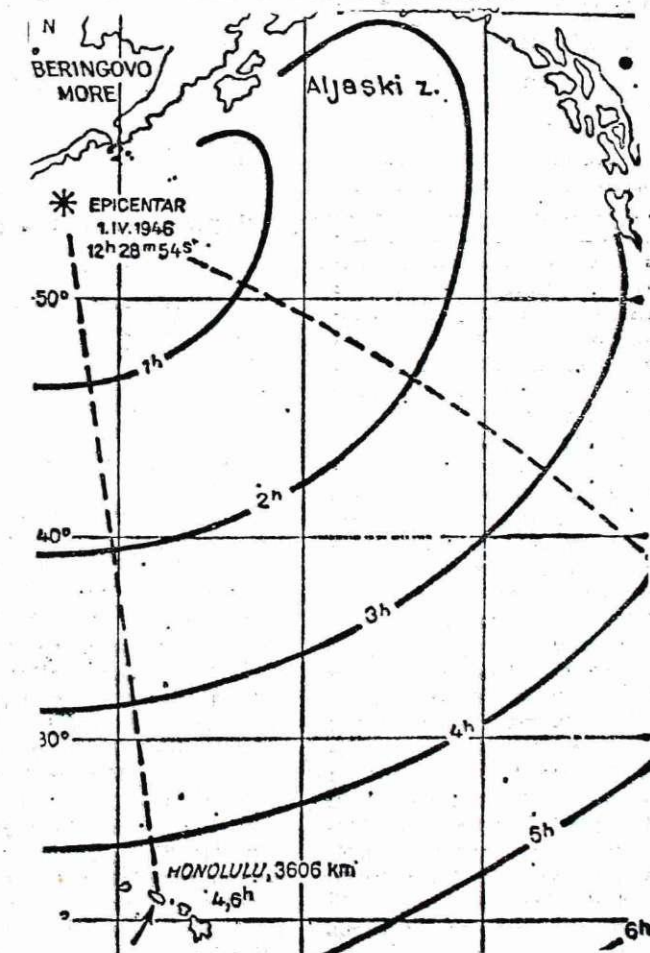
Slika 8. Izbruh podmorskega vulkana na Pacifiku

Po zrušenju vulkana v morje — opazno valovanje na vseh oceanih

Obala Jave in Sumatre je bila pokrita z blatom, pepelom, izruvanim drevjem in trupli ljudi ter živali. Vse bujno, cvetoče obalno rastlinstvo je odplavilo. Celotno prebivalstvo otoka Sebezija, oddaljenega 20 km od vulkana je bilo uničeno. V oddaljenosti 228 km od vulkana Krakatau — v mestu Bataviji na otoku Javi — so zidovi hiš popokali, prav tako tudi šipe. Ko se je večji del vulkana zrušil v morje, je bilo valovanje tako silovito, da so opazili na vseh oceanih zemeljske oble velikanske valove. Zelo droben prah, ki ga je izvrlo pri izbruhu vulkana Krakatau, je obšel pot okoli sveta. Dolgo je visel v zraku v obliki aerosolov in ustvarjal številne izredno lepe sončne vzhode in zahode v naslednji zimi in pomladi.

»Tsunami« so najpogostejši v Tihem oceanu, kjer so nanizani delujoči vulkani. Od leta 1370 do leta 1968 je znanih čez 100 »tsunamijev« katerih izhodišče so bili japonski otoki.

1. aprila 1946 je doživelo Havajsko otočje strašno opustošenje. Vzrok tej nesreči je bil potres v podmorskem Aleutskem grebenu. Valovi »tsunami« so se širili iz epicentra v obliki koncentričnih krogov.

Slika 9. Širjenje potresnih valov »tsunami« od Aleutskega grebena do otočja Honolulu. Dobro so vidni koncentrični krogi širjenja »tsunami«

Tudi njim je dal znamenje, naj ne govori. Ko pa je opazil, da so šli v železniški podvoz pri hotelu Triglav, je odšel za njimi in jih povprašal o razmerah na Jesenicah. Med drugim je zvedel, da je dobil pred odhodom na akcijo napačne informacije. Njemu so namreč v četi povedali, da delajo uslužbenci občine do 12. ure, potem pa gredo na kosilo. Toda na občini so delali do pol ene, in to je pomenilo, da je Tone prišel prezgodaj na Jesenice. Če ga bo med tem kdo spoznal in izdal, ne bo mogel več uiti, niti izvesti akcije. Zato je odšel do trgovine nasproti občine, ki je nekaj metrov pomaknjena navzgor od ceste. Tu je pol ure gledal v okna trgovine in opazoval osebe, ki so prihajale ali odhajale iz občinske stavbe. Točno ob pol enih so uslužbenci začeli zapuščati občino. Če bi Lukman takrat zapustil delovno mesto in šel na kosilo, bi se nekaj časa življal; Tone namreč akcije ne bi mogel izvršiti, ker je prav takrat vozila mimo občine kolona nemških tovornjakov polnih vojakov.

Lukman se je pojavil na cesti ob 12.45 v spremstvu dveh žensk. Pet do sedem

metrov sta šla za njima dva njegova osebna stražarja in to oborožen civilist (Valdi Herman) in esesovec (ki pa je bil okrog 30 metrov za Lukmanom). Ob pogledu na nemškega župana Lukmana je Tonetu zavrela kri. Besno je sovražil naciste in njihove pajdaše. Pomislil je na ječe, morilska taborišča, talce, pregnance, na »novi družbeni red«, ki ga prinaša Hitler in njegova zločinska klika.

Brez omahovanja je z odločnim korakom prekorčil cesto trdno odločen, da Lukmana ubije, pa čeprav žrtvuje lastno življenje. Prostoovoljno se je odločil za akcijo, ki jo bo izpeljal, pa naj ga stane kar hoče. Ni minilo pet sekund, že je stopal tik za Lukmanom. Lukmanova spremljevalca sta bila za njim. Zakaj naj bi streljal od daleč in tvegati, da zgreši.

Pri nekdanjem hotelu Triglav je Lukman zavil na desno proti stopnicam, ki vodijo proti železniškemu podvozu. Na pozdrav spremljevalk je energično dvignil roko in odzdravil »Heil Hitler«. Ni uspel spustiti roke, že je začutil, kako mu je nekdo nekaj trdega pritisnil v hrbet. »Smrt izdajalcem!«, je siknil Tone in pritisnil dvakrat na

petelina. Odjeknila sta dva strela in Lukman je padel smrtno zadet sredi pločnika. Sodba naroda je bila izvršena. Nastala je splošna zmešnjava; ljudje so bežali na vse strani in kričali, Tone pa si je s pištolo v rokah utiral pot skozi množico čez cesto in mimo Korotana stekel po stopnicah proti Mirci, svobodni naproti. Ko se je pojavil nad hišami so ga opazili Nemci na železniški postaji in ga začeli obstreljevati. Hotel je še bolj pospešiti umik, toda v trebušni votlini je začutil močne krče, tako da se je komaj plazil naprej. Počasi je plezal v hrib in vsak otrok bi ga lahko dohitel. Če bi Nemci takrat vedeli, da ima atentator samo še štiri zarjavele nabojne in da je neke daleč v gozdu samo še en partizan s petimi naboji,

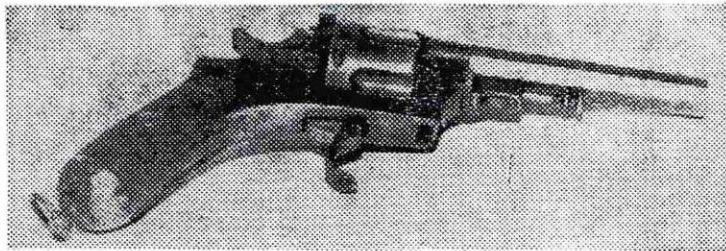
bi hiteli kot za stavo proti gozdu, da bi ujeli atentatorja. Tako pa so menili, da je to delo skupine partizanov, ki so nekje v bližini, zato atentatorja sploh niso zasledovali. Vsaj takoj po atentatu ne. Pri umiku so ga močno ovirali gladki nizki čevlji. Tone se je namreč plazeč se po trebuhu umikal po grabnu, kjer je bilo še nekaj snega. S krova železniške postaje so silovito streljali z mitraljezom, vendar je atentatorja v ležečem položaju ščitil graben. Ker so ga na snegu gladki čevlji le preveč ovirali, jih je sezul in vtaknil v žep. Bos je nadaljeval pot po nekem potoku, da bi zabil sled. Namesto, da bi se umikal tja, kjer ga je čakal partizan Florijan, je zašel v drugo smer. (Tone se spominja, da je bil to umik brez

prave zavesti in razsodnosti). Čez pol ure je kriza minila in Tone je spet lahko razsodno razmišljal, kaj se je zgodilo in kam mora iti. Florijana ni bilo več na kraju, kjer bi ga moral čakati. Dobila sta se šele čez dobro uro visoko v gozdu. »Zakaj pa me nisi čakal na dogovorjenem kraju?« ga je pokaral Tone. Florijan je povedal, da ni slišal dveh strelav (kar je

Kdo je bil Luka

Karel Lukman, sin ljubljanskega veletrgovca, ki je 5. septembra 1869. leta prisostvoval ustanovnemu občnemu zboru Kranjske industrijske družbe ter postal prvi ravnatelj železarne Jesenice in ostal na tem položaju vse do svoje smrti 1906. leta, si verjetno ni mogel predstavljati, da bo vnuk Karel »talil« ljudi z mečem fašističnega kljukastega križa namesto železa ter da bo za to dejanje obsojen na smrt. Karel Lukman je bil do prihoda Nemcev šef ekonomata železarne, aprila 1941. leta pa je postal nemški župan jeseniške občine.

Lukman je bil lovec in hribolazec (kot župan je takoj

S to pištolo je atentator izvršil atentat na župana

Anton Žerjav

Nastanek Kosove graščine na Jesenicah

(1. nadaljevanje)

Z razvojem fužinarstva na Savi in rudarstva pri Savskih jamah se je pojavila tudi razna privatna obrtna dejavnost. Ti obrtniki so bili skoncentrirani na kraju in bližini kraja, kjer stoji danes Kosova graščina. Na mestu, kjer je stala graščina, je v tistih časih stala revna lesena hiša z malim hlevom za eno kravo in nekaj koz. Tudi vrtiček zraven je bil zelo majhen, za nekaj skromne površine. Domači priimek te revne hiše ni znan, ohranjeno pa je ustno izročilo, da je bil gospodar te hiše po priimku Kos, majhen in droban človek. Barbara Klinar, preje omenjena »Burjovčeva« teta iz Plavškega rovtja, se ga je še prav dobro spominjala in tako prenesla vse te spomine na poznejše rodove. Bil je čevljar, pa čeprav takrat edini, je zelo težko preživljal svojo številno družino še nedoraslih otrok. Posebno se zato, ker so čevlje ljudje takrat imeli na nogah le bolj ob nedeljah in praznikih. Večji del so hodili v lesenih cokolah, pa še te so imele namesto usnja zgoraj iz dračja cepljene in pletene pasove, tako, da za čevljarja ni bilo kaj dosti dela. Še doma

kovane žebelje za cikle so na podplate ljudje pribijali kar sami. Zraven te Kosove hiše, kjer je danes gasilski dom, je stala po domače »Pušeno« hiša, prav tako revna lesena kajža, gospodar pa je delal pri plavžu na Savi. V isti vrsti nekoliko dalje je stala, kot še danes stoji, večja Razingerjeva kmetija s polzidano hišo in velikim lesenim hlevom zraven. Tudi dvorišče je bilo zelo prostorno, na koncu hleva proti naselju Plavž pa je tekkel iz Merce majhen potok in se iztekla naprej v Savo. Čez cesarsko cesto, tako so ji namreč rekli, pa je bil zaradi potočka lesen most, toliko visok, da je pod njim lahko stal tudi človek.

Leta 1800, ko so se Francozi zadnjič zadrževali v tem kotu Gorenjske, so šli zgodaj spomladi večji oddelki vojske skozi Jesenice naprej proti Trbižu. Ker pa je nekega dne popoldan zelo padal dež, so se ustavili na Jesenicah. Nekaj vojaških lesenih voz so zapeljali na omejeno prostorno Razingerjevo dvorišče. Naloženo so imeli razno robo, na vsakem vozu pa je bilo vmes tudi po nekaj malih lesenih sodov z leseni mi obroči. Zraven voz je bi-

la postavljena straža štirih mož, ostali pa so se namestili na prostornem seniku nad hlevom, v katerem je bilo še toliko sena, da so lahko udobno prenočevali. Puške so imeli zrakati zelo dolge, nadevanje smodnika pa je bilo spredaj v cev, zato so jim rekli »fazladorce«. Vžigale so se na kresilo in zato v mokrem vremenu niso mogli streljati, ker je bil smodnik v posebnem žlebičku nad cevjo vlažen. Padal je dež kakor iz škafe, zraven pa je neprestano grmel in se bliskalo. Ker je bilo že pozno ponoči, je vsa straža pustila stražarska mesta prazna in stopila pod omenjeni leseni most v zavetje. Vse to je že ves dan na skrivaj ogledoval in delal načrte sosed Razingerjeve kmetije čevljar Kos. Revščina ga je gnala in njegove oči so bile oprte na vozove, na katerih je bil naložen razni material. Posebno pozorno je ogledoval male sodove in trdno sklenil, da na vsak način enega izmakne. Vedel je dobro, kakor vsi ljudje takrat, da Francozi vozijo njihov zlat denar tudi s seboj iz kraja v kraj. Kar reklo mu je nekaj, da v teh malih sodovih ne more biti nič drugega kakor denar.

Mislil si je, kar bo pa bo, in se okrog enajste ure ponoči nevidno priplazil na Razingerjevo dvorišče do voz. Dež, blisk in grom so bili v tej noči kakor naročeni, mož je majhen, suh in spreten in je imel kaj hitro en tak sodček na tleh, brez vsakega najmanjšega suma. Zavalil ga je za najbližji Razingerjev hlev, kjer je bila razna navlaka in so rastle koprive in grmičevje. Dobro ga je zakril in se takoj odpravil ves moker počasi in nevidno nazaj domov. Celo noč ni zaspal, samo sodček mu je rojil po glavi, kaj bi bilo notri. Bil je trdno prepričan, da po teži in občutku ne more v njem biti nič drugega kakor le denar. Drugi dan je vsa vojska iz Jesenic, kakor tudi iz Razingerjevega dvorišča, odšla naprej in se utaborila nad Hrušico na Belem polju. Čevljar Kos je počakal čez dan in zvečer, ko je bila že noč, je šel previdno po skriti sodček, tako, da ga nobeden ni mogel opaziti. Niti ženi ni takoj povedal vse to, kaj šele otrokom. Prav nič se ni zmotil, ko je sodček odprl, kajti, kakor je že prej predvideval, tako je tudi bilo. V sodčku so bili sami enaki francoski zlatniki. Ko je odprl pokrov, je bilo revščine pri hiši konec, skrbi je več kot prej, kam z denarjem?

Francozi so se še dolgo zadrževali na Belem polju. Čerav jim hrane ravno ni

manjkalo, so stalno hodili posamezni vojaki po kmetijah posebno v Plavški rovt, beračiti oziroma nasilno jemati razne mesne priboljške ali jajca. Ljudje so se jih že pošteno naveličali in trdno sklenili, da jim enkrat malo ponagajajo. Štirje mladi fantje so se dogovorili, da jih gredo v pašnik visoko nad Belim poljem, kjer je bila lepa mala ravnica, izživat. Pripravili so tri velike možnarje, to je kovano okroglo železo, višine okrog 25 centimetrov in okrog 15 cm debeline; po sredi okrog 4 cm velike luknje za smodnik dobro nabit z žagovino in na vrhu z ilovico, ob strani pa je luknjica za vžig smodnika. Treba je zakuriti tudi ogenj, da se železna konicica, ki je pritrjena na dolgi palici toliko segreje, da se žareča vtakne v omenjeno luknjico, da tako vrže smodnik v možnarju. Bila je temna in deževna noč, ko se omenjeni fantje odpravijo z nabitimi možnarji nič hudega hoteč nad Belo polje. Postavijo težke železne možnarje na ravna tla in v presledkih vžgejo vse tri. Grozovito je trikrat zagrmelo v tiho noč in takoj so slišali daleč pod njimi na Belem polju alarm. Trobenta z vpitjem in ropotom voz, vse to se je mešalo prav do jutra, ko so odšli vsi vojaki do zadnjega skoz Gornjesavsko dolino in se ustavili baje šele v Trbižu.

Vregovec je. Tine ga je zadnjič videl na sestanku pod odrom. Svojčas je bil predsednik delavsko kulturno-izobraževalnega društva, pa je prišel v spor z oblastjo zaradi prapora, ki ga je društvo nameravalo razviti, a ga oblast ni dovolila zaradi uvezenih slik Karla Marxa. Lagojnikov spor z oblastjo pa je povzročil plaz jeze, s katerim so Lagojnika zasuli tudi tovarniški gospodje, ki prav dobro vedo, kako je treba človeka pritiskati in šikanirati, da mu popuste živci in da zabrusi potem gospodom v obraz kako tako, da ga zaradi tega lahko postavijo na cesto.

»Marej se ni hotel zavzeti zanj,« ve Tine. »Lagojnik bi poginil v revščini, kakor je ata, ko bi ga v sosednji občini, kjer je bil takrat na oblasti rdeči župan, ne zaposlili kot grobarja.«

Da, Lagojnik je grobar, še vedno grobar, čeprav je banovinska oblast lani odstavila rdečega župana in prav tako vse črne župane, kakršen je bil Čupnik. Sedanji čas je čas nacionalistične diktature, podobne tisti, ki je že skoro celo desetletje v Italiji. Nekakšen jugoslovanski fašizem je to, ki je ljudstvu še povečal zlo svetovne gospodarske krize, nad ljudmi Vregovega kova pa zagrešil celo vrsto krvavih zločinov. Tudi Vrega imajo zapisanega in se mora sleherni dan javljati na policijskem komisariatu. Videti pa je, da

SIVO MESTO

ga kljub temu policija nima za vodilnega 'prekocuha' v sivem mestu, saj bi ga drugače brez dvoma zaprla v beograjsko Glavnjačo, kamor je odpeljala lani nekatere druge in o katerih po vsem tem, kar se je v minulem letu dogajalo, nihče ne more zagotovo vedeti, ali se bodo še kdaj vrnili ali pa jih bodo v tisti mučilnici v Beogradu enostavno pobili, potem pa razglasili, da so si življenje vzeli sami.

Tine bi najbrž o tem še dolgo razmišljal, ko bi v bližini delavskega doma skoro ne trčil ob Mareja in ga bolj iz navade kakor iz spoštovanja pozdravil.

»Dobro jutro,« iztisne iz sebe pozdrav in hoče iti mimo.

»Le počakaj! Menda se ti ne mudi,« ga ustavi Marej in ga vpraša, kakor da bi tega ne vedel, če ni bil pred tedni pri njem zaradi zaposlitve v tovarni.

»Bil,« obstane Tine kakor prikovan, v naglo utripajočem srcu pa mu zaigra veselo pričakovanje ob misli, da ga je Marej ustavil samo zato, da bi mu povedal veselo novico, že tako dolgo pričakovano.

In res pripoveduje Marej, da so ga iz tovarne pravkar obvestili, da bodo sprejeli na delo nekaj novih mladih ključavničarjev.

Tinetu se ob teh besedah širi srce, nebo je še bolj vedro in sonce še svetlejšo, kakor da je ta hip izginila izpod neba tudi tista večna sivkasto prozorna mreža dima, ki jo plete dim tovarniških dimnikov iznad jeklarne. V taki prijazni luči ni videl še nikoli svojega rojstnega mesta, kakor ta hip, ko posluša Marejevo vprašanje, ali ni morda tudi on ključavničar.

»Sem, seveda sem. Sami veste,« odgovarja Tine in z veselim hvaležnim obrazom pogleduje Mareja, ki se mu ta hip zdi najboljši človek na svetu in ne tak, za kakršnega ga imajo vregovci. »Z odličnim uspehom sem opravil pomočniški izpit,« hiti s pojasnjevanjem, da bi v Marejevih očeh dvignil svojo strokovno vrednost, Marej pa pravi hladno, da ga to ne zanima.

»Kako? Da ga to ne zanima, osupne Tine, vendar semu zdi potrebno, da vnovič poudari svoj uspeh.

»Redki opravijo pomočniško skušnjo z odličnim uspehom,« pravi. »Mislim sem, da je tudi to, pomembno za...«

»Mislim, mislim,« mu Marej ne pusti povedati misli, do kraja in ob enem zamahne z roko, kakor da bi rad Tinetovo pripovedovanje o pomočniškem izpitu in o potrebi upoštevanja tega uspeha pri zaposlitvi presekalo. »Kakopak mislim... To je tvoja stvar. Toda, če se ne motim,« ga Marej ostro pogleda, »sem te oni večer videl v družbi z Vregom.«

»Res, videli ste me. Pozdravil sem vas.«

»Pozdravil z ustnicami, v srcu pa bi najraje pljunil predme... O, poznam take, ki se družijo z

»Pridružil? Komu?« bi se Tine rad napravil nezarotniki! Tudi ti si se jim pridružil, mar ne?« vednega.

»Se vprašuješ, pa ti je odgovor na obrazu zapisan,« se posmehne Marej.

»Ne razumem vas,« je Tinetu ta hip žal, ker ga je Marej videl v Vregovi družbi.

»Ne razumeš, kakopak, ne razumeš, čeprav ti sije z obraza, da si zašel med zarotniške skrivače, ki jih trpimo v svojih vrstah... O, tudi ti ničesar ne razumejo! Tak si kakor tvoj stari in stavi glavo, da te usoda tvojega starega ni spametovala.«

»Očeta mislite?«

»Koga drugega? Njega! Zgleda, da bi rad okušal, kar je skusil on.«

»Ne, to pa ne, saj sva z mamo že sedej preveč revna in nesrečna.«

»Pa bosta še bolj, če se boš družil s pododerskimi zarotniki!«

»Zarotniki? Mislite na sodruge, ki se zbirajo pod odrom k skušnjam.«

»Poznam te skušnje! Nisem slep, odkod prihajajo govornice proti meni in kje in kdo kuje zaroto proti mojemu predsedništvu v strokovni organizaciji? Vse poznam! Do obsti jih poznam! Tudi Vrega! Kar povej, ali je ali ni tudi tisti večer hujskal proti meni?«

»Zakaj naj bi hujskal,« se Tine izmika odgovoru.

»Torej so te že izsolali, mojstri molka!«

»Ne razumem, kaj hočete od mene.«

»Nekega dne, ko bo prepozno, boš že razumel. Nekega dne bo tudi moje strpnosti konec. Pometal vas bom iz strokovne organizacije in društva, pa četudi s pomočjo policije,« se Marej ob zadnjih besedah, ki jih ni hotel izreči, ugrizne v ustnice. Rekel je prav to, kar levi prenapeteži že vrsto let natolčujejo proti njemu in bi radi pri članstvu prebudili sum, da je povezan z žandarji in policijo, a si tega ne upajo javno razglasiti, ker nimajo nobenih dokazov. Tisto, da je takoj po vojni nameraval stopiti v orožniško službo, ve samo on in nekaj žandarjev, pravzaprav en sam, bivši orožniški komandir v sivem mestu, ki ga je zadnje čase zamenjal neki Srb, ker sedanji ministrski predsednik general Živković komandirskih položajev ne zaupa Slovencem, marveč samo Srbom, s katerimi ni zamenjal samo komandirja, marveč tudi večino drugih orožnikov, s katerimi bi rad pojugoslovanil Slovence, Hrvate in pripadnike drugih narodnosti v Jugoslaviji.

Ne, tega bi ne smel reči. Tale fant je vendar Kosirnikov sin in bo grožnja, ki jo je pravkar slišal, povedal Vregu in vregovcem, zaskrbi Mareja, a kmalu spozna, da je Tine njegove besede preslišal in da že ves čas njegovega govorjenja misli samo na eno: na morebitno zaposlitev v tovarni. Fant je videti preveč naiven in odkritosrčen, da bi se znal pretvarjati. Zato ni vredno, da bi še silil vanj in skušal kaj izvleči iz njega in bi bilo najbolje, da se ga čimprej odkriža.

»No, kaj bi še rad? Kaj zijaš vame, kakor da me nisi še nikoli videl,« bi ga rad odslovil.

»Vprašal bi rad, če sem med njimi, ki jim bo organizacija pomagala v tovarno, tudi jaz?«

»To, torej? Ne vem, a mislim, da še nisi na vrsti,« pravi Marej, čeprav je Tinetu sam črtal s seznama.

»Nisem?« se Tinetu zašibijo kolena, vseeno pa bi rad vedel, kdo so srečniki, ki jim bo organizacija pomagala do zaposlitve in kruha.

»Veliko? Veliko jih je še pred teboj.«

»Koliko?«

»Kaj jaz vem.«

rejo), da pa je slišal o streljanju z železniške postaje. Bil je prepričan, da so ubili na Jesenicah. Dolgo volje sta se napotila na taborišče, kjer jih je naporno pričakoval Karel reže. Na vprašanje, kako je na Jesenicah, je Tine govoril pred vsemi borci. Akcije niso mogel izvršiti, ker je na Jesenicah ujet bil Lukman in je bilo mogoče priti v mesto. »Oni tako izjavil zato, da jih četiri ne bi posumil, a jn tisti partizan, ki je kvisal jeseniškega župana. Ako je močno odjeknila o su. O njej so poročali eloerikanci v eni od svojih aj za Jugoslavijo.

Luhan?

lobo lovske revirje, revirne je in sestavljal seznam ovc, ki lahko lovijo). Doro poznal vsa pota po kmetih hribih. Kot zagrižen čist je vodil nemške vojske za partizani po potih Karavank. Prvoborci pripovedujejo, da so v vsaki naj Nemcev na partizane ališ besede: Herr Lukman, en Lukman. To je pomenilo, je med nemškimi policijski stikajo za partizani, tud Lukman.

Sposredovanjem visokih nacijskih političnih voditeljev na Jesenicah zaustavljalmske transporte vojakoveti so samo tranzitno potli skozi Jesenice) in

jih pošiljal na lov za partizani. Poznal je vse Jeseničane in zato je bil skrajno nevaren za razvoj osvobodilnega gibanja. Ovajal je ljudi in dajal predloge o usmrtni ali internaciji domačinov. To njegovo početje je Nemcem silno ugajalo. Lukman ni bil navaden nacist, temveč eden od njihovih vplivnih voditeljev. Njegova razredna pripadnost vrhovom nemške buržoazije, ki je Hitlerja pripeljala na oblast in politična opredelitev mračnemu nacizmu ga je morala pripeljati v spor z narodom; v spor z delavci in kmeti, ki ga je gojila njegova rodovina že stoletja.

Kako visoko so hitlerjevci cenili Lukmana so ljudje lahko spoznali šele na pogrebu. Od njega se je poslovil dr. Rainer, najvišji nacistični voditelj za Koroško, Gorenjsko in Štajersko. Rainerja so spremljali visoki nacistični zlikovci z Gorenjske in Koroške. Poleg Lukmana je v hali ležal tudi Andreas Jakelj, »blokajter«, ki so ga partizani zaradi izdajstva ubili v stanovanju istega dne zvečer kot Lukmana.

Kdo je bil Lukman nam najbolje pove sam Rainer v svojem poslovnem govoru:

(dalje prihodnjič)

Za te čase to ni bilo nič čudnega, ker so imeli z Avstrije kakšno vojno in so takoj silili, da so prišli čez Rodo nad nje avstrijski vojake so bili zadnji ostanki ratne francoske vojske prišli na Jesenice.

Ije so se oddahnili, naj pa čevljar Kos, ki je takrat začel misliti na razne kule in gradnje. Najprej je bil od kmetov večje zeseče vzdolž reke Save odobnjega Plavža do današnje železniške postaje. Natanjem starem pokopališču okolici so bile velike rodovitne njive. Se sedaj ukinitvijo starega pokopališča, so navadno stare ljudje, ki so se počutili, rekli: »bomo šli na Konojivo.« Prav tako je oči večjo število gozdov inšnikov in si pridobil svo pravoico, ki jo je in takrat vsaka večja hiščenja je bila nekako slo gospodarjenje gozdov inšnikov, hiše in posestva s pravico so pa označevali prikosti in vrednosti kar pomače: »ohtelj, firkelj, pica in cela«. Če so posesti, so si po teh oznakah meboj razdelili, prav s to oznakami pa so morali metom plačevati v planirpastirje in majerice. Pa je čevljar Kos skleitalijanskimi zidarji po, dobil dovoljenje in vtrtelno, da so začeli zidat današnjo Kosovo gra-

ščino, ali kakor so takrat rekli, Kosov grad. Kamenje za močan zid, ker opeka je bila takrat še zelo redka, so vozili večji del iz hriba Merca, to je rdeči marmor, katerega je tam dovolj. Bil je tudi najbližji dovoz do gradbenega prostora. Glavni zid tega gradu ima debelino okrog enega metra, tako, da so v njem zelo veliki kosi tega rdečega marmorja. Tudi odtočno cev, pravzaprav nekakšen žleb, so vklesali iz tega kamenja, kjer je še danes prav tam in zelo dobro viden. Za ostale manjše stene so uporabili kamenje iz pobočja Mežaklje, to je apnenec, ki ne daje nobene vlage. Tesarska in mizarska dela ej izdelal večji obrtnik iz Bele Peči, za kritje strehe pa so pripeljali iz Krasa črno cepljeno kamenje, imenovano škrljavce. Strešno opeko so navozili iz Krasa naši slovenski »furmani«. Pozneje, nekako pred 60 leti, so streho prekrili s tanko in lahko trnit opeko, katera je še danes. Ostale prevoze kamenja in drugega materiala so prevzeli domačini z volovsko vprego. Tudi notranjo opremo graščine so nekaj naročili pri obrtnikih izven Jesenic, toda glavna dela je izdelal takrat zelo priznani in edini mizar na Jesenicah, kateri je imel hišo in ročno delavnico nad današnjim hotelom Korotan.

(dalje prihodnjič)

Energetski mediji v službi proizvodnje

(nadaljevanje)

trale ter kupljena iz republiškega omrežja, preskrba s paro in toplovodno ogrevanje in turbotrila za podpih plavžev.

b) plinska in vodna energija: kisik, aceten, komprimiran zrak, dušik, generatorski plin, mazut, butan, kurilno olje, katran ter nizkotlačno in visokotlačno ter pitno vodo. V perspektivi predvidevamo še proizvodnjo vodika, zaščitnega plina in argona.

Razumljivo je, da imajo vsi energetski mediji važno vlogo v proizvodnih procesih in brez njih obratovanje ni možno.

VPRAŠANJE: Sanacijski načrt Železarne je v določenem smislu zajel tudi vaše obrate. Zanima nas, kako ste to vključili v svoj sanacijski načrt in kakšne uspehe ste imeli v tem pogledu, oziroma s kakšnimi problemi se srečujete?

ODGOVOR: Tudi energetski obrati so vključeni v sanacijski načrt Železarne, kar se predvsem izraža v znižanju stroškov in neprekinjeni dobavi energetskih medijev.

V pogledu znižanja stroškov smo dosegli v letošnjem letu znatne uspehe tako v primerjavi s postavljenim planom, kakor tudi v pogledu porabljene energije.

Problemi, ki nastopajo so predvsem:

Pri elektro energiji dvostransko napajanje vseh proizvodnih obratov z rezervno transformacijo, kar nam je v glavnem že uspelo, znižanje konice dobavljene energije ter kompenzacija jalove energije, kar je že v izvajanju. Pogostne izpade v prejšnjih letih nam je uspelo znižati na minimum. S parovodom Bela-Javornik bomo ukinili obratovanje parnih kotlov na Javorniku, kar po izdelanem projektu prikazuje večje prihranke. S postavitvijo cen-

tralne izmenjevalne postaje bo rešen problem ekonomičnejšega ogrevanja. Problem ne čiste hladilne vode ob nalivih je še vedno pereč. Tega bomo odpravili s postavitvijo druge čistilne naprave Geiger ter vgraditvijo lokalnih čistilcev na občutljivejših potrošnih mestih. Ekonomičnejše obratovanje s komprimiranim zrakom bomo dosegli z izgradnjo cevovoda Bela-Javornik. Na isti trasi bo položen tudi visokotlačni vod za izkoriščanje zajetja v Javorniških rovtih za potrebe valjarne Bela. Naprava za zaščitni plin bo proizvajala vodik tako, da ni nobene ovire za proizvodnjo argona, za katerega manjka samo še oprema. Z vgraditvijo samodejne lopute v javorniški tlačni cevovod bo izpadla vsakokratna škoda na cesti, ki jo povzroči raztrganje cevovoda.

VPRAŠANJE: Ali bi lahko nekaj povedali o spremembah v vaši službi, ki jih je narekoval prehod iz premoga oziroma generatorskega plina na mazut in butan ter kakšne spremembe oziroma izboljšave so nam prinesli novi kisikovi rezervoarji?

ODGOVOR: Prehod kurjenja od generatorskega plina na mazut in butan nam je omogočil ukinitve plinskih generatorjev v martinarni, šamotarni in delno zaustavitve na Javorniku. Prednosti so ukinitve delovne sile, cenejše in kvalitetnejše gorivo, ukinitve s fenoli onesnažene odpadne vode in lažja ter varnejša manipulacija in znižanje transportnih stroškov.

Postavljeni kisikovi rezervoarji kapacitete 360 Nm³ nam omogočajo pri 30 atm 10.000 m³ rezerve kisika, kar pomeni kritje za triurni izpad kisikarne odnosno rezerva za kritje konic porabe kisika pri kisikovih kopjih za martinarske peči ter pri vpihavanju električne peči.

VPRAŠANJE: Padanje električne napetosti nam še vedno dela težave v proizvodnji, ali v tem pogledu lahko pričakujemo kakšne izboljšave, zanima pa nas tudi jakost električnega dovoda do Železarne oziroma električnih peči in če bi na primer lahko v daljni prihodnosti zgradili še eno električno peč ne da bi bilo treba jačati dovode?

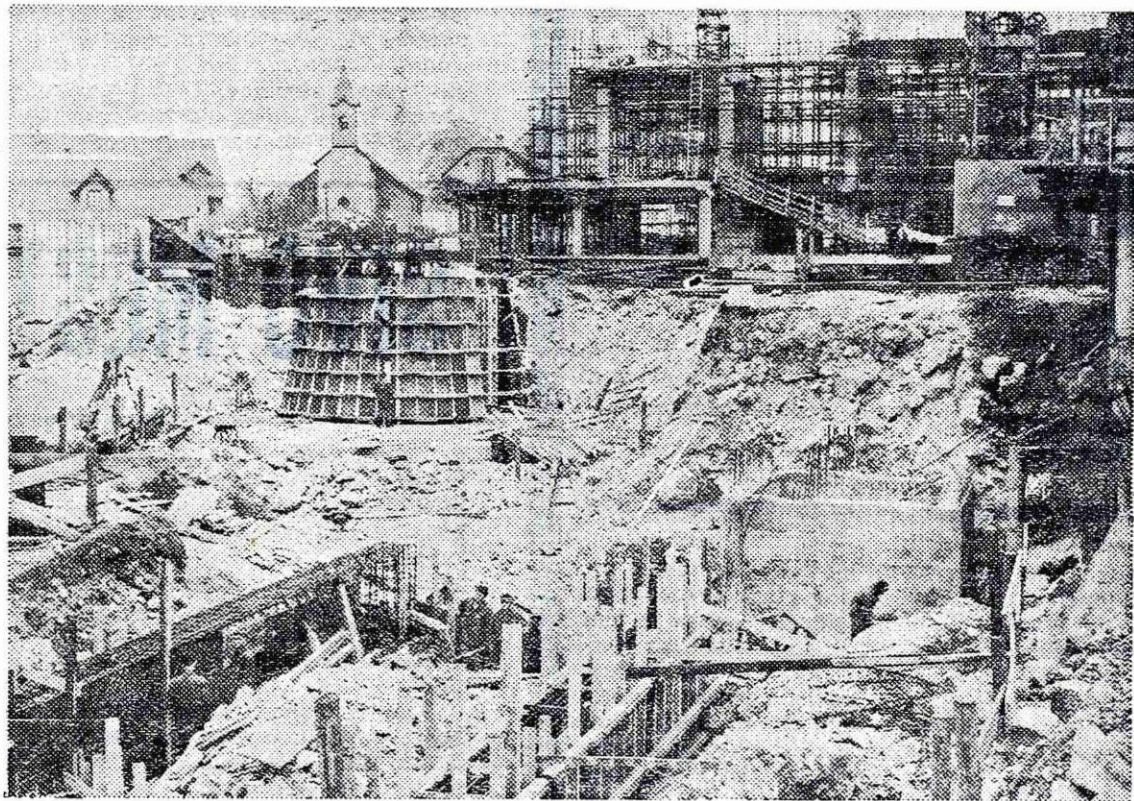
ODGOVOR: Nihanje električne napetosti povzročajo zunanji in notranji vplivi. Kot zunanji vzroki so predvsem okvare na energetskih napravah kot npr. izpad večje elektrarne ali faznega kompenzatorja v Divači. To se delno rešuje z reguliranimi transformatorji, če napetost na 110 KV strani ni nižja od 92 kV. Notranje vplive pa povzročajo večji sunkoviti potrošniki kot elektro

obločne peči in valjarske peči. Delno to rešujemo z interno fazno kompenzacijo s prevzbujanjem sinhronskih strojev. Dodatno rešujemo ta problem s kompenzacijo jalove energije z obratovanjem Leonard agregata v drugi izmeni, ko valjarna ne obratuje. V pripravi imamo generatorja za ustavljanje HE Sava kot fazni kompenzator, kar nam bo uspelo v prihodnjih dneh.

V študiji imamo priklop elektro-obločne peči ultraviolete moči kapacitete 80 ton s pečnim transformatorjem 50 MVA. S tako pečjo je možno dnevno izdelati 6-8 šarž in dnevno proizvodnjo 600 ton jekla. Kupljeno električno energijo dovajamo na Jesenice po dveh daljnovodih 110kV, AlFe 150° s termično

obremenitvijo po 60 MW. Obstoječi sunkoviti dovod Moste-Jesenice bi zadostoval za napajanje vseh treh peči ASEA, Lectromelt in UHP. Potrebno je rešiti problem napajanja gorenjskega kota z ozirom na predvidene dodatne obremenitve na območju Kranja in Jesenic. Dosedanje študije narekujejo dodatni vod Kleče-Naklo, pri čemer bi sedanji sunkoviti daljnovod Kleče-Jesenice služil samo za napajanje naših električnih obločnih peči.

Z večjo disciplino proizvodnih obratov pri potrošnji energetskih medijev je možno doseči še znatnejše prihranke, predvsem zaradi zmanjšanja specifične porabe ter ekonomičnejšega izkoriščanja energetskih virov in naprav.

Začetek gradnje novega dimnika na gradbišču aglomeracije

MARZENKA ZUPAN

Luna — pustolovski cilj potovanja

Skorajda vse, kar do sedaj vemo o luni, sloni še danes samo na rezultatih meritev, ki so jih izvršili znanstveniki na zemlji. Toda pred nekaj leti se je začelo dopolnjevati zemeljska dognanja s pomočjo satelitov in vesoljskimi sondami.

Tako npr. vsebujejo posnetki lune površine, ki so narejeni z Orbiter sateliti NASE (National Aeronautics and Space Administration) dokaj več natančnosti, kakor posnetki, ki so jih naredili iz zemlje.

V kolikor ne nastopijo nobene nepredvidene težave, bodo ameriški astronauti dne 16. julija ob 14. uri 32 minut po srednjeevropskem

času — do sedaj naredili svoj največji in najbolj nevaren podvig v zgodovini vesoljskih »potovanj«.

Vesoljska ladja Apollo 11 bo pripeljala tri vesoljce v bližino lune. Dva astronauta bosta prestopila v lunarno vozilo ti. pajek in bosta, če jima bo zemeljska ali lunina sreča naklonjena, kot prva zemljana — homo sapiensa pristala na trabantu zemlje.

V načrtu je, da zberejo astronauti okoli 20 kg kamenin na luni in jih v posebni posodi prinesejo na zemljo. Po določenem času bodo potem v Houstonu en del prinešenih kamenin razdelili različnim laboratorijem znanih univerz v ZDA, Kanadi, Ja-

ponski, Zahodni Nemčiji, Finski, Veliki Britaniji in Švici v raziskavo.

Predvidene raziskave obsegajo vse znane metode od mineraloške petrografskih analiz do radioaktivne določitve starosti kamenine. Težko pričakovani rezultati bodo naše znanje o luni, njeno sestavo, zgodovino in izvor dokaj razširili in zaokrožili.

En sam preizkus kamenine z lune pa še ne bo dal odgovor na vsa nerešena vprašanja — nasprotno, še več vprašanj se bo s tem nakazalo in odprlo.

Naj vam podam kratek pregled dosedanjih dognanj o luni.

Srednja razdalja zemlja — luna znaša 380.000 km. Ker pot lune okoli zemlje ni v obliki kroga, pač pa je eliptična je tudi žariščna razdalja med zemljo in luno različna tj. niha med 356.000 km in 407.000 km. Vsled tega se tudi navidezna velikost lune

na nebu spreminja za okoli 10 procentov.

Podobno kakor zemlja rotira tudi luna okoli svoje osi. Število obratov je enako času lune pot okoli zemlje — torej okoli 27 1/2 zemeljskih dni. Vsled tega vidimo vedno eno in isto hemisfero lune. Vse do pred nekaj leti nam je bil izglede nevidne hemisfere lune popolnoma neznan. To, da nam luna vedno eno in isto stran obrača je zaradi vpliva zemlje na luno. Prvotno sta bila lunina pot in število njenih obratov različna. Podobno kakor privlačna sila lune povzroči na zemlji plimo in oseko, je tudi zemlja povzročila na luni plimovanje.

Res, da na luni ni morij, vendar so na luni, ki ni čisto toga, nastala valovanja. Ta valovanja so hitrost obratov zavirala vse dokler ni čas obratov sovpadal s časom kroženja lune okoli zemlje.

Gibanje lune okoli zemlje

ni popolnoma enakomerno. Lunina os vrtenja je nekoliko nagnjena proti ravnini obhoda. Zaradi tega ni vedno ista točka luninega površja naravnost obrnjena proti zemlji in so zato gotova področja na robu vidnega dela lune hemisfere izmenoma vidna ali nevidna. Torej, zaradi libracije vidi zemljan 59 procentov lune površine v preteku enega meseca.

Premjer lune znaša 3476 km ali približno okoli 1/4 premera zemlje.

Površina lune je približno 38 milijonov km² velika, torej nekoliko manjša kakor naš kontinent Azija, vendar vsekakor večja kakor vsak drug zemeljski kontinent.

Poprečna gostota lune znaša 3,36 g/cm³ — tj. kamenine z lune so poprečno 3,36 krat težje kot voda.

Poprečna gostota zemlje je dokaj večja in znaša 5,5 g/cm³. Ker je gostota zemeljske skorje znatno manjša, mo-

V Biogradu je bilo prijetno

Preteklo soboto se je iz Biograda n/m vrnila izmena naših sodelavcev z 12-dnevnega oddiha. Ker se ob takih prilikah delajo razne inventure in bilance, morda še razne ocene in vtisi z mnjenji, je prav, če nekaj napišemo še o tem našem taboru.

Uprava tabora je res »novinec«, pri prvem kosilu pa se nam je s pomočjo sodobnih komunikacijskih sredstev lepo predstavila in nam zaželela prijeten oddih in bivanje. Ob tej priložnosti pa nas je seznanila o časovnem razporedju zajtrka, kosila, večerje, kdaj lahko dobimo športne rekvizite, knjige za branje in drugo.

Nekateri, ki so na ta »vozni red« v prvih dneh pozabili ali pa zamudili določen čas, so ostali npr. brez zajtrka ipd. Približno 250 ljudi, kolikor nas je bilo v taboru ni malo in če malo pomislimo je navsezadnje res le potreben določen red.

Če se v Crikvenici ne morejo pohvaliti s čistoto, se v Biogradu lahko. Osebe, ki skrbijo za ureditev sob in okolice je pridno in prizadevno. Od ranega jutra do poznih večernih ur pa je na nogah Avgust Eberle. Ne bi bilo odveč, če bi uprava tabora večkrat spomnila svoje goste na varovanje nasadov in vsega kar obdaja tabor in ustvarja prijetno počutje. Ljudje je verjetno najtežje zadovoljiti s prehrano. Zelja in okusov je toliko, da je težko ali celo nemogoče vsem zadovoljiti. Kuharski kader v Biogradu n/m je mlad po letih in strokovnem stažu. Če to upoštevamo, mu marsikaj lahko oprostimo.

Ta naša izmena, ki se je pred tednom vrnila, je bila zelo razgibana, družabna in aktivna tudi na športno rekreativnem področju. Odbojkarji so se dvakrat pomerili s sosedi Beograščani. V obeh

srečanjih so zmagali naši s 3:0. Za jeseniško reprezentanco so nastopili: Dušan Prešeren, Franci Biček, Boris Oblak, Boris Rzenšek, Rogelj in Lebar. V drugi povratni tekmi pa je namesto Bička nastopil Janez Bohinc. Sosedom so pomagali številni navijači, no, ker so naši igrali na »domačem« terenu, so bili tudi v tem pogledu na boljšem. V obeh taborih so gledalci bodrili kot bi šlo za prvenstvene točke.

Najbolj množični so bili balinarji. Na balinišču so se komaj zvrstili. Inicijativni Marjan Pristov je organiziral dva turnirja. Na prvem je sodelovalo 6, na drugem pa 8 trojk. Trojke so izbirali z žrebanjem. Na prvem turnirju je zmagala trojka Stanko Pristov, Viktor Brun in Viki Velikajne, drugi so bili Nežke Noč, Petek in Jordan, tretji pa Plesničar, Udovč in Mahnič.

Na drugem turnirju pa je zmagala trojka Srečko Mlinarič, Viktor Brun in Stanko Pristov, druga je bila trojka Mahnič, Prešeren, Justin, tretja trojka pa Žunič, Šolar in Potočnik.

Po končanem tekmovanju sta na obeh turnirjih prvo in drugo uvrščena trojka prejeli nagrado organizatorja Marjana Pristova, ki je bila primerna dopustniškemu ambientu.

Zelo zasedeni sta bili obe namiznoteniški mizi. Zal si številni igralci niso omislili ustreznega turnirja. Uprava tabora je poskrbela za dva prijetna večera in izlet k slapovom Krke. Primarna aktivnost pa je bilo kopanje in sončenje, ki ga je bilo kljub vremenskim muhami pravišnje mero. Verjetno lahko rečemo, da smo preživeli koristen oddih, da smo si nabrali novih in svežih moči za delo in naloge v prihodnje. Vibr

ra biti gostota v notranjosti zemlje znatno večja. Iz tega sledi, da ima zemlja zelo težko jedro. Iz razlike gostot lahko zaključimo, da imata luna in zemlja tudi različne kemične spojine. Po vsej verjetnosti nima luna težkega jedra.

Gostota lune je podobna gostoti določenih kamnitih meteoritov. Iz tega so že postavili hipotezo, da je luna sestavljena iz materiala kamnitih meteoritov.

Vsled manjšega premera in zaradi manjše gostote znaša težnost na luni samo okoli 1/6 težnosti na zemlji.

Na primer človek, ki tehta na zemlji 60 kg, bi imel na luni težo pičlih 10 kg.

Ker je na luni težnost tako majhna, nima luna takšne atmosfere kot jo ima zemlja (manj kot milijardi del zemeljske atmosfere). Četudi je luna v preteklosti kdaj oviial plinski plašč, se je vsled

majhne težnosti plinska molekula izgubila v kozmosu. Na podoben način izgublja tudi zemlja nenehoma lahke pline vodika in helija.

Z meritvijo luninih infrardečih žarkov (toplotno žarčenje) so znanstveniki dooznali, da se temperatura luninega površja ob luninem dnevu povzpne čez 100°C, medtem pa v lunini noči temperatura pade na minus 150°C. Toda samo nekoliko centimetrov pod luninim površjem so temperaturna nihanja veliko nižja. Iz tega sledi, da morajo lunino površino sestavljati kamenine, ki so slab prevodnik toplote.

Visoke dnevne temperature preprečujejo obstoj večjih količin vode na luninem površju. Saj bi voda tekom luninega dne izhlapela in bi se molekula vode zaradi majhne težnosti v zelo kratkem času izgubila v vesolje.

(dalje prihodnjič)

Letošnja Baška

Prva izmena z učenci osnovne šole »Prežihov Voranc« se je vrnila, druga z učenci »Tone Čufar« pa je odpotovala

Obalna ladja Tunat, prenatrpana s potniki kot ribe v škatlji, je po štiriurni plovbi z Reke skozi Senjski kanal, pristala ob pomolu v Baški na otoku Krku; precej potnikov je izstopilo; tudi prva izmena z učenci in spremljevalci osnovne šole Prežihov Voranc. Pozdravili smo se z odborniki TVD Partizan s tovarišem Svetlinom, Nagode in Valentarjem, ki so v predhodnici pripravili vse potrebno za tabor v Bunca luki.

»Prinesli ste nam lepo vreme!« je bil pozdrav ob stisku rok. »V enem tednu smo se kopali in sončili le trikrat!« so dejali. Obloženi s potovalkami, smo krenili proti obali, kjer je tov. Prevc razbremenil najmlajše učence iz nižjih razredov s tem, da je svoj avto napolnil s prtljago in jo odpeljal po sprehajalni poti tik ob morju do »Vršiča«, kot so Jeseničani imenovali sedlasto vzpetino, odkoder vidiš velik, lep zaliv z belim prodiščem, nad njim pa tabor TVD Partizan Jesenice sredi zelenih borov in akacij. Prvi vtis je divje romantičen ob široki hudourniški strugi, ki pa je sedaj popolnoma suha; ob pomladanskem in jesenskem deževju vali narsli hudournik skale kraškega apnenca do obale, kjer jih morskimi valovi vale sem in tja ter jih brusijo v beli prod in droban pesek; to je Bunca luka, tretji prostor v petnajstih letih taborjenja, letos že petič to, čeprav v tej divji lepoti ni elektrike in vodovoda s tuši. Za umivanje in kuhno so sicer zajeli droban izvrek žive vode, ki se v vodnem nabiralniku in v treh velikih sodih zbira, medtem ko so močnejši mrzli izviri v morju ob obali, kamor so si našli nove poti s površine zemlje, ko so nemški vojaki razstrelili bunker ob skalnatih plasteh konglomerata. Kjer je pred prvo svetovno vojno valovila pšenica na njivi, stoje zdaj med bori in akacijami šotori in lesene hišice (nekoč so stale v Kaštelu, last jeseniške železarne); te so požrtvovalni starejši člani v lanskem jeseni prebivali od znotraj in zunaj, da so čedne kot nove in da se bodo dalj časa upirale senjski burji in sunkom viharjev, ki se bojujejo z golino gora in hladijo noči s pravim planinskim zrakom. Sončni in nočni vetrič prinaša opojne vonjave z belih cvetov mirte, z rumenih cvetov brnistre, s kraških borov, kadulje in številnih zeli in zelišč od materine dušice do cvetov, ki z zoprnim duhom preganjajo molje v domačih omarah. Opojne vonjave, čist zrak, sonce in veter in burja ter bučanje valov; čebel tod ni, ker so jih spomladi s čolni prepeljali na samotni otok,

da delajo družbo jarcem in dvema prebivalcema, ki skrbita za svetilnik ob Senjskih vratih; vrhu hribov otoka Prvič so izviri žive vode, ki gasijo žejo svetilničarjema, koštrunom in čebelam, ki neumorno nabirajo zdravilni cvetlični med (kilogram po 1000 S dtn). Kot je pšenična njiva le še spomin, tako so spomin tudi opuščene kamnite terase nekdanjih vinogradov, ki jih je ob koncu prejšnjega stoletja uničila trtna bolezen — peronospora (vinogradi so zdaj drugod — na pobočjih nad Baško in v rodovitni dolini Drage; odlično vino prodajajo po 300 S din ali še ceneje...! Iz vinskih drož in dodanih zdravilnih zelišč kuhajo lastniki vinogradov zdravilno žganje travarico (po 1000 S din). Toda travarica in črnina je za odrasle, mladi taborniki pa imajo v dveh velikih loncih vedno na voljo belo in črno kavo (ki je letos že rahlo sladkana!), saj sparjene vode iz vodovodne cevi ne smejo piti.

V dveh pokritih obednicah — veliki in manjši — se petkrat na dan zberejo mali in veliki, mladi in stari; hrana je domača, okusna in dovolj je je, kot tudi kruha z medom, marmelado; pogrešajo le sadja, ki ga letos zaradi suše na otoku ni, in peciva, ki ga za 80 lačnih ust ne morejo speči tri kuharice na plinskem štedilniku. Tabor iz leta v leto izboljšujejo; ni treba več nositi s seboj rjuh in dek, niti krožnikov, šalic ter jedilnega pribora, posodo pa letos umijejo kuharice, ki delajo od ranega jutra do večera, le za urico po kosilu se shladijo v morju. Hrano in malice dele materinsko in če čakaš ob okencu na svojo porcijo, čuješ takele želje: »Meni malo juhe! Meni nič! Ne maram juhe niti doma! — Malo ali nič krompirja, mesa«, (ki ga itak ni obilo!) Nekateri pa gredo po repete; so pa tudi taki debeluhci, ki že delajo shujševalno kuro, zato ne vzamejo malice, kruha za zajtrk, krompirja. In to osemletni debeluhci in desetletna učenka. Pa naj še kdo poreče, da mladina ni na tekočem, »sodobna«! — Vsa živila pripeljejo z vozičkom že ob šestih zjutraj iz mesta; vozijo tudi po večkrat na dan ekonom Valentar in starejši učenci prostovoljci, ki zelo radi opravljajo to delo, pa čeprav v vročini ni ravno prijetno. Ko bi bila cesta, motorni čoln...

»Če bi bila iz Baške do Bunca luke prava cesta, napeljana elektrika in vodovod, bi našega tabora več ne bilo; tu bi (bo?) stal hotel!« meni povsod navzoči in delavni upravnik Nagode. »Dokler pa tega ni, je ta prostor in zaliv naš — za dva meseca — za

štiri izmene!« Celje in Murska Sobota sta imela v prvih letih več sreče in — denarja; zato imata obe mesti zidane stavbe v mestecu... Toda ob lanskem obisku se celjski in murskosoboški otroci niso mogli nagledati teh lesenih hišic in šotorov v senci borov, do morja pa je le nekaj skokov, tekov in korakov. Tako lepo mirno je, domače, kot nalašč za pionirska in mladinska taborjenja; vsi so skupaj, vedno pod skrbnim nadzorom svojih vodičev — prosvetnih delavcev, ki so vseh 20 neplavalcev naučili plavati, skrbeli, da jih sonce prve dni ni opeklo; zadnje štiri dni pa tega ni bilo več treba, ker je divjala znamenita senjska burja; vihar z valovi, dež in mrz.

Lepo in grdo vreme pa napovedujejo radijski in televizijski vremenarji takole: »Ob Jadranu bo deloma sončno, deloma oblačno, možne so krajevne plove, v notranjosti jasno, deževno... Tako ne morejo zgrešiti! Revmatiki in srčni bolniki pa že napovedujejo bolj stvarno, realno: »Noge, roke me bole! Srce!« — Domačini pa se ozirajo na gorski masiv Velebit, če se je iz jutranjih meglic izvil v sonce, bo... če pa svoje vrhove in grebene zavije v oblake, bo burja, vsaj tri dni in preden se morje umiri in otopli, še kak dan, takole od ponedeljka do petka! Takšno vreme je bilo tudi v prvi izmeni. Velebit je torej kljub uskoški trdnjavi »Nekaj« nad Senjem edini pravi vremenski gospodar nad Senjem, Senjskim kanalom in vrati; dva dni ni v Baško priplula nobena ladja! Pod morjem, pravijo domačini, pošilja Velebit mrzlo vodo na otok Krk, kjer je več živih izvirov prav dobre in mrzle pitne vode; tako tudi v Baški! Z Velebita pa prilete nad otok veliki orli, jastrebi, ki iščejo poginulo ovco; za njimi tekmujejo beli galebi in črne vrane, kavke; drobnih ptic pevk pa ni! V jasnih nočeh se vijejo avtomobilske kolone po jadranski magistrali, njihov žarometi se love in vežejo, vrh Velebita pa močno sveti televizijski pretvornik poleg novega gorskega hotela.

(dalje prihodnjič)

Misli

Človek pogosto meni, da se sam vodi, v resnici pa mu je pot odkazana; medtem ko mu duh stremi k enemu smotru, ga srce zavraža k drugemu.

Mrznja do tistih, ki se sončijo v milosti, je samo hlepeneje po milosti. Ker je ne moremo doseči, se tolažimo in lajšamo s preziranjem do tistih, ki jo imajo, in ker jih ne moremo oropati tega, kar jim prinaša časti, jim odrekamo častivrednost.

La Rochefoucauld

Novice iz občine

Kljub poletnemu času in dopustom, se delo skupščine nadaljuje, saj je bila tudi za te dni sklicana skupna seja obeh zborov Skupščine občine Jesenice. Za razpravo na 3. seji je bilo predvideno več drobnih zadev, predvsem pa o raznih odlokih: O potrditvi zazidalnega načrta teras s stanovanjskimi enotami v centru mesta Jesenic (na Razgledni poti), o dopolnitvi odloka o prispevkih in davkih občanov ter o odlokih o podeljevanju Gregorčičevih in Čufarjevih plaket najbolj zaslužnim športnim in kulturnim delavcem. Poleg tega je bila po dnevnem redu predvidena razprava o najemninah za grobove na pokopališču Blejska Dobrava, o nadaljni gradnji centra na Plavžu, kjer želi Gostinjsko podjetje hotel Pošta predvidene prostore za restavracijo nameniti trgovini ter o zaključnem davčnem računu za leto 1968.

Kot je predvideno bo ob praznovanju občinskega praznika 1. avgusta tudi slavnostna seja skupščine občine.

Na naših cestah je vse več tudi vozil z domačo registracijo. V šestih mesecih letošnjega leta so v naši občini na

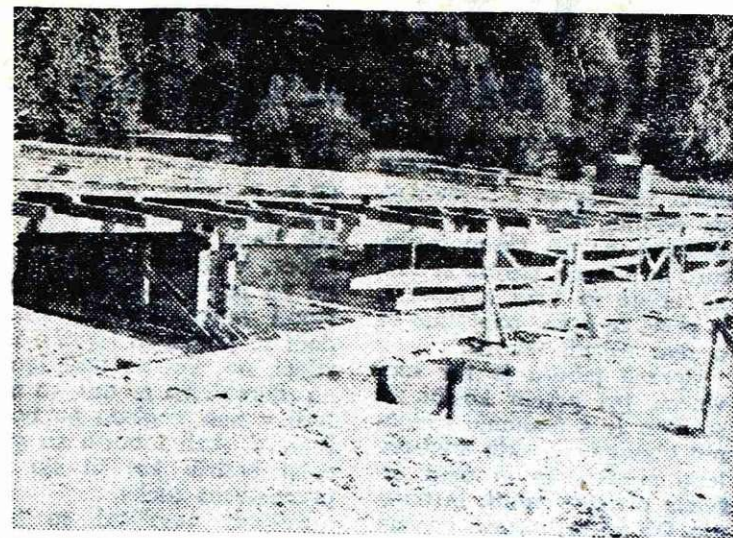
novi registrirali 246 vozil, kar je skoraj toliko, kot v vsem lanskem letu. V naši občini je tako registriranih 1733 osebnih avtomobilov, 107 tovornjakov, 27 avtobusov, 19 traktorjev ter 1012 motornih koles in mopedov. Seveda se je s tem povečalo tudi število tistih, ki imajo opravljen vozniški izpit A in B kategorije. Lani je bilo za vozniški izpit prijavljenih kar 2834 kandidatov, od katerih je izpit uspešno opravilo približno tretjina. Število kandidatov je v zadnjih letih zelo naraslo, saj je bilo na primer leta 1964 le 1093 kandidatov. V Sloveniji je lani opravilo vozniški izpit 32.380 kandidatov ali 37 % prijavljenih kandidatov.

Upravni odbor sklada za izobraževanje strokovnih kadrov pri Skupščini občine vsako leto razpiše nekaj štipendij in študentskih posojil za študij na srednjih, višjih in visokih šolah. Lani so razpisali 10 štipendij in 10 posojil bilo pa je predvsem zanimanje za štipendije za socialno šibke učence ne glede na vrsto študija. Letos so razpisali 8 štipendij za določen študij, 4 štipendije za socialno šibke učence ter 10 brezobrestnih posojil. Razpisuje-

jo štipendije za študij na ekonomski in pravni fakulteti, na višji šoli za socialne delavce, na višji šoli za zdravstvene delavce, na višji upravni šoli in višji komercialni šoli. Višina štipendije je odvisna od letnika sicer pa lahko dobijo štipendisti srednjih šol od 180 do 220 N din in štipendisti višjih in visokih šol od 230 do 300 novih dinarjev. Skupno so letos pri skladu namenili za štipendije 96.000 novih dinarjev. Poprečna višina posojil je 250 novih dinarjev, študentje pa vrnejo po končanem študiju največ do 50 % dobljenega denarja. Višina je odvisna od učnega uspeha, pri čemer odličnjakom ni potrebno ničesar vračati.

Že lani je bila predvidena gradnja bencinske črpalke na Plavžu, pa se je zataknilo. Nasprotovale so v bolnici, češ da bo večji hrup motil bolnike, prav tako pa so nasprotovali republiški organi češ, da je lokacija v mestnem okolju. Kot kaže se je le vse uredilo, tako da so pred dnevi začeli z deli. Splošno gradbeno podjetje Sava je dolžno v treh mesecih zgraditi novo bencinsko črpalco na Jesenicah.

Pri Ljubljana transportu na Jesenice so dali v promet nov avtobus za potrebe mestnega prometa, poleg tega pa so dobili tudi nov avtobus za takojmenovani primestni promet, to je za vožnje do Žirovnice, na Dobravo ali do Mojstrane. V avtobusih so možna tudi stojišča, tako da se lahko naenkrat pelje do 90 potnikov. Predvideno je, da bodo v kratkem dobili še dva avtobusa znamke Mercedes za turistične potrebe.

PRI MOJSTRANI GRADE NOV MOST ČEZ SAVO DOLINKO — 1966. leta so poplave v jeseni odnesle most čez Savo Dolinko pod Mojstrano. Delavci SGP Sava so lani pričeli graditi novega, ki bo nared do jeseni. Za Mojstrano bo to vsekakor ugodno, ker bo bližje do vasi, pozimi pa do novega smučišča in žičnice.

Posojilo za modernizacijo železnic

Akciji železničarjev, da s posojilom zberejo denar za modernizacijo železnic, se je odzval tudi kolektiv trgovskega podjetja Rožca na Jesenicah. Ker se mnogi člani še vedno vozijo na delo in z dela z vlakom pa tudi sicer prepelje železnica za podjetje iz meseca v mesec precej blaga na Jesenice, so bili člani kolektiva mnenja, da so tudi oni dolžni pomagati železničarjem pri tej akciji.

Do sedaj je 28 zaposlenih vpisalo skupno 625.000 S din posojila, od tega je eden vpisal 100.000 šest po 50.000, ostali pa po 10.000 S dinarjev. Ker akcija za vpis posojila še ni zaključena, računajo, da bo posojilo vpisalo še nekaj članov.

Delavski svet podjetja pa se je obrnil na centralno vpisno komisijo v Ljubljani, da poskuša spremeniti vpisne pogoje za delovne organizacije, ki po sedanjih pogojih lahko vpišejo posojilo le od milijona navzgor. Pripravljen je bil vpisati 300.000 S din, kar pa kot rečeno, sedaj ni mogoče. Verjetno je v Sloveniji pa tudi drugod po državi še mnogo zlasti manjših delovnih organizacij, ki milijona ne morejo vpisati, pripravljene pa bi bile, tako kot naše podjetje vpisati nekaj sto tisoč dinarjev. Zato bi bilo priporočljivo, da razpisna komisija, v interesu železnic, o tem razmisli.

Fr.

ZA ODKUP IN UREDITEV FINZGARJEVE ROJSTNE HIŠE SO PRISPEVALI:

Kreditna banka in hranilnica, Ljubljana — 5.000,00; sindikalna podružnica železarne Jesenice — 439,70 dinarjev.

Do 15/7-1969 je bilo zbranih skupno 110.305,30 dinarjev. Za prispevke se vsem darovalcem iskreno zahvaljujemo.

Prispevke nakazujte na žiro račun: 5153-679-2135 ZVEZA KULTURNO PROSVETNIH ORGANIZACIJ OBČINE JESENICE, sklad za odkup in ureditev Finzgarjeve rojstne hiše.

Jože Rozman

10 let krajevne samouprave

(1. nadaljevanje)

Prvi statut krajevne skupnosti

Kako široko področje dela so prevzele stanovaljske skupnosti pove kratak izveček iz statuta, katerega je svet skupnosti in zbor občanov po temeljiti razpravi sprejel na seji sveta 21. 1. 1960. Navajam samo nekatere najvažnejše naloge iz statuta:

- organizira in pospešuje gospodarski, komunalni, zdravstveni, kulturni, prosvetni in socialni razvoj;

- razvija materialno tehnično bazo za zadovoljevanje vsakodnevnih potreb občanov s tem, da ustanavlja sama ali z drugimi soustanoviteljji ustanove, zavode, obrti in podjetja, ki so neposrednega pomena za življenje občanov;

- upravlja z družbenim premoženjem, ki ji je dano v uporabo;

- razpravlja in daje predloge za urbanistično ureditev naselja;

- skrbi za stanovanjsko gospodarstvo na svojem območju s tem, da daje pomoč hišnim svetom pri sestavljanju predračunov za popravila hiš, najemanje kreditov itd.

- skrbi za organizacijo in pospeševanje družbene potrošnje s tem, da formira svet potrošnikov;

- obvezno razpravlja in predlaga zboru obča-

nov, letne in perspektivne piane in proračune ter sklade in daje na ista svoje pripombe in predloge;

- skrbi za komunalno dejavnost na svojem področju s tem, da v sodelovanju s komunalnim podjetjem in ostalimi organizacijami dela na vzdrževanju cest, kanalizacije, otroških igrišč, olepševanja in urejanja naselja, pospeševanje stanovanjske kulture, športnih objektov rekreacije občanov itd.;

- vodi skrb za otroško varstvo in varstvo mladine s tem, da gradi in ustanavlja otroška igrišča, kuhinje, delavnice za tehnično vzgojo mladine, pomoč pri dodatnem učenju šolske mladine;

- sodeluje z zdravstvenimi ustanovami glede preventivno zdravstvenega varstva;

- predlaga in soodloča o podporah socialno šibkim občanom;

- skrbi za požarno varnost, ukrepa ob elementarnih nevarnostih;

- ureja medsebojne odnose in poravna sporne zadeve občanov, to nalogo opravi poravnavni svet;

- sodeluje z organi družbenega samoupravljanja, krajevnim odborom SZDL in drugimi organizacijami in društvi na območju krajevne skupnosti in se opira na njihove pobude;

- skrbi za pravilno izkoriščanje stanovanjskih hiš in poslovnih prostorov;

- opravlja še razne druge naloge, ki so določene s statutom občine in drugimi predpisi;

Na podlagi odloka Občinskega ljudskega odbora Jesenice pod št. 03/26-4271/1 z dne 15. 11. 1959 o ustanovitvi stanovanjskih skupnosti je svet skupnosti na svoji seji dne 21. 1. 1960 potrdil in sprejel tudi statut stanovanjske skupnosti, ki podrobno navaja kakor je delno že zgoraj navedeno, naloge skupnosti, dolžnosti sveta, komisij in drugih organov stanovanjske skupnosti.

V tem sestavu je svet stanovanjske skupnosti začel z delom. Kot prvo je bilo postavljeno vprašanje prostorov. Krajevni odbor SZDL je imel svoje sicer zelo slabe prostore v nekdanjem skladišču bivše Trevnove trgovine na Cesti Fr. Prešerna. Za delo stanovanjske skupnosti pa prostori v nobenem primeru niso ustrezali. Svet skupnosti je zato začasno najel prostore v opuščeni gostilni pri Markotu na Stari Savi. Sicer je bila to samo začasna rešitev. Prostori niso ustrezali že po svoji lokaciji, saj so bili zelo oddaljeni od jedra, oziroma središča terena. Iz poročila o delu skupnosti za leto 1960 lahko razberemo kako je svet zastavil delo in kakšni so bili njegovi uspehi.

V pomoč pri delu so mu bile komisije. Zelo delovna je bila komisija za socialna vprašanja, ki je takoj organizirala obsežno akcijo na terenu, da bi dobila potrebne podatke o socialno ogroženih družinah in otrokih. Da bi bilo delo te komisije čim bolj uspešno, se je svet skupnosti dogovoril s predstavniki množičnih organizacij, da je vsaka organizacija imenovala po enega člana

Gobarske novice

Odbor gobarske družine na Jesenicah je imel svoj prvi sestanek. Na sestanku je bil sprejet naslednji delovni program:

V zimskem času bo gobarska družina izvedla dvoje predavanj z barvnimi diapozitivi. Predavala bosta priznana strokovnjaka iz Ljubljane. V času gobarske sezone bosta organizirani dve gobarski ekskurziji. Na prvi gobarski ekskurziji bodo člani samostojno nabirali gobe, na črnem vrhu pa bodo popoldne določevali neznane gobe. Drugo gobarsko ekskurzijo bo vodil dr. Dušan Vrščaj in bo predvidoma na Pokljuko z avtobusom, če bo dovolj zanimanja.

V počastitev 100-letnice Železarne bo gobarska družina organizirala gobarsko razsta-

vo. Ker pa je organizacija gobarske razstave zelo zahtevno delo, se odbor že vnaprej priporoča za pomoč čim večjega števila članov in drugih ljubiteljev narave. Za konec gobarske sezone bo izvedeno gobarsko tekmovanje.

Tekmovanje bo v dveh disciplinah: prepoznavanje užitnih gob ter količina nabranih užitnih gob. Iz nabranih gob bodo še isti dan narejene gobje jedi, tako da se bo tekmovanje zaključilo z gobarsko zakusko. K sodelovanju pri izvedbi tekmovanja bo družina povabila trgovska in gostinska podjetja ter Turistično društvo. Gobarska družina namerava izvesti tekmovanje vsako leto ter s tem doprinesiti razvoju turizma v občini.

V času sezone bo v ponedeljkih od 17. do 19. ure v Bazi (balinišče na Plavžu) delovala informativna služba. V trgovskem lokalu Rožca na Plavžu pa bo družina uredila del izložbe za stalno predstavljanje vseh vrst gob iz bližnje okolice.

Na travnikih zgornjega Kozjaka, v okolici počitniškega doma Alpe-Adria na Ravnah — Mežaklja, med spodnjo in srednjo postajo žičnice na Španov vrh in na travniku za domom na Pristavi so bila najdena nova nahajališča manj znane užitne gobe melanoleuca evenosa — tirolke. Goba uspeva na pustih travnikih od maja do julija in je bele barve z belimi lističi. Klobuk je razprostrt z grbico, rad razpoka in rahlo porjavi, bet je v zemlji odebeljen. Surova goba ima okus po moki ali janežu, pripravljamo jo na običajni način. Kdor najde nova nahajališča, naj javi odboru družine.

Do sedaj se je včlanilo v družino že 21 članov.

Anton Korenc

Misel

Motili smo se, ko smo menili, da je med duhom in razsodnostjo razloček. Razsodnost je le veličina razsvetljenosti duha; ta luč prodira do dna stvari, opazi vse, kar je treba opaziti, in zazna tisto, kar se zdi nenaravno. Zato moramo soglašati z mnenjem, da le razsežnost razsvetljenosti rodi vse tiste učinke, ki jih pripisujemo razsodnosti.

Ze več let je obstojal problem ureditve okolice blokov na Plavžu. Za letos je namenjenih 500.000 din in delavci komunalnega podjetja KOVINAR hite z del. Odvažajo odvisno zemljo, polagajo robnike okoli bodočih zelenic, ob hišah pa navažajo bel pesek.

v to komisijo. Tako smo se izognili raznim nevesčnostim, da so nekateri dobivali pomoč iz več naslovov, drugi pa nič. Dogovor je bil tudi, da morajo vse prošnje vseh organizacij prek te komisije, sicer ne bodo obravnavane, niti rešene. Tudi z oddelkom za družbene službe SOB Jesenice je bilo dogovorjeno, da bo obravnaval samo tiste prošnje, ki jih bo priporočila komisija stanovanjske skupnosti.

Delovna je bila tudi komisija za pomoč hišnim svetom. Ta komisija je takoj v začetku ugotovila, da bo imela zelo težko in odgovorno nalogo. To je še posebno zaradi tega, ker smo imeli na terenu povsem dotrajan stanovanjski fond. Znano je, da se polnih 15 let v družbenem sektorju ni skoraj nič popravljalo, razen tam, kjer so bili hišni sveti res delovni. Poleg tega je bil ključ za delitev stanarine za vzdrževanje in popravila zelo krivičen, ker je bil enako upoštevan star in nov stanovanjski fond. Resnica je namreč ta, da nove stavbe v prvih letih sploh ne potrebujejo denarja za popravila, dočim stare stavbe znatno več. Ta krivica je bila očitna tudi pri denarju, ki so ga stanovanjske skupnosti dobile kot odškodnino za delo s hišnimi sveti in sicer 5 % od stanarine. Tako je stanovanjska skupnost Podmežaklja iz tega naslova dobivala največ 250.000.— starih dinarjev, medtem pa je npr. Plavž dobival več milijonov S dinarjev. Prav ta dva podatka tudi ilustrata vso težo problema. Krajevna skupnost Podmežaklja se je pritoževala in borila proti temu in končno vsaj toliko uspela, da se je ključ za delitev stanarine za popravila in denarja za vzdrževanje spremenil v korist stanovanjskega fonda.

Gradnja prostorov za stanovanjsko skupnost in otroška igrišča

Mnogo pozornosti je svet skupnosti posvetil delu z mladino. V tej smeri je bila zelo delovna komisija za varstvo mladine in otrok, pa tudi svet sam se je s to problematiko mnogo ukvarjal. Največja ovira so bili še vedno prostori. Le-ti v nobenem primeru niso ustrezali. Zato je svet sklenil, da je to vprašanje potrebno čim preje rešiti. Tako smo lokacijo za otroška igrišča in stavbo za skupnost in ostale organizacije iskali v centru samega terena. Prav takrat je bila na prodaj parcela na voglu Mencingerjeve ulice in Ulice Franca Jerala. Lastnica Hermanova jo je bila voljna prodati in sicer okrog 700 m² za ceno 140.000.— S din. Po predpisu lastništva na stanovanjsko skupnost so takoj pričeli pripravljati načrti za otroško igrišče in gradnjo pritlične stavbe, v kateri bi dobila prostor stanovanjska skupnost in otroci v primeru slabega vremena. Rekvizite za dva otroška igrišča in ograjo okrog parcele sta izdelala v tovarni Miha Pogačnik in Zvone Ažman.

Tako je v letu 1961 svet stanovanjske skupnosti uspel deloma z udarniškim delom, deloma pa s plačanim delom, zgraditi pritlično stavbo. Prostor je bil sicer majhen, na eni strani s pisarno, na drugi sejna soba. Dograjeno je bilo tudi otroško igrišče. Opeko za stavbo je dala Železarna za minimalno ceno. Za 15 kamionov stare opeke smo dali 50.000.— S din. Seveda smo opeko sami udarniško očistili in prepeljali. Pri tem delu oziroma gradnji je bilo opravljenih 1.737 udarniških ur, nekateri pa so namesto dela prispevali denar,

Čestitke pevskemu zboru Jeklar

V zadnji televizijski oddaji Naši zbori je nastopil z delavskimi, borbenimi, umetnimi in narodnimi pesmimi pevski zbor jeseniških železarjev JEKLAR. Tako je zbor, ki je nastopil v železarni, na koncertu in na izletu, postal znan tudi televizijskim gledalcem. Za oddajo je prejel zbor številne čestitke. Med drugim je prejel tudi tole pismo od direktorja jeseniške železarne:

»Zahvaljujem se za vaše obvestilo o televizijski oddaji, dne 10. 7. Z zadovoljstvom sem gledal in poslušal vaš prispevek na televiziji. Ponosen na kulturni nivo vašega petja vam želim še veliko kvalitetnih nastopov in uspehov. Srečno. mag. inž. Peter Kunc«.

TEMELJNA IZOBRAZEVALNA SKUPNOST JESENICE

Komisija za razpis posojil

RAZPISUJE

v smislu zakona o štipendijah in posojilih za izobraževanje (Uradni list SRS, št. 26/67) za šolsko leto 1969/70 naslednja posojila:

- 1 posojilo za študij na FNT, pedagoška smer matematika-fizika,
 - 3 posojila za študij na PA, predmetna skupina matematika-fizika,
 - 2 posojila za študij na PA, predmetna skupina tehnična vzgoja-fizika ali tehnična vzgoja-kemija;
 - 1 posojilo za študij na PA, predmetna skupina glasbena vzgoja — dvopredmetna z zgodovino ali enim od tujih jezikov,
 - 1 posojilo za študij na srednji glasbeni šoli,
 - 1 posojilo za študij na visoki šoli za telesno kulturo,
 - 10 posojil za študij na srednjih, višjih in visokih šolah pedagoške smeri z najboljšim študijskim uspehom, ne glede na vrsto študija.
- Višina posojila je odvisna od letnika študija in se določa na podlagi pravilnika. Posojila se podeljujejo za čas študija, ki je določen s statutom šole. Osnovni pogoj za podelitev posojila je najmanj prav dober učni uspeh ustrezne strokovne ali druge srednje šole, oziroma letnika fakultete. Kandidati naj prošnjam kolkovanim z 1.00 N din priložijo:
- zadnje šolsko spričevalo oziroma frekventacijsko potrdilo,
 - potrdilo o premoženjskem stanju in dohodkovni razpisi.

Prošnjo za posojilo je treba poslati v roku 8 dni po objavi razpisa komisiji za razpis posojil pri temeljni izobraževalni skupnosti Jesenice.

kar je zopet pomenilo 400 ur plačanega prostovoljnega dela. Z novo, sicer zelo skromno stavbo, so bili doseženi osnovni pogoji za delo stanovanjske skupnosti.

Napori za uveljavitev servisnih služb za vzdrževanje stanovanjskega fonda

Stanovanjska skupnost, posebno pa komisija za pomoč hišnim svetom sta kaj kmalu ugotovila, da ne bo mogoče kaj prida narediti za vzdrževanje in popravila hiš brez ustreznih služb. Stanovanjska skupnost je predlagala in dokazovala, da je nujno potrebno in to čimprej ustanoviti v okviru občine podjetje, ki naj bi prevzelo v upravo in vzdrževanje celotni družbeni stanovanjski fond. Vendar do tega nismo prišli, pač pa so se posamezne stanovanjske skupnosti poslužile pravice, katere jim je dajal statut in ustanovile razne servise za vzdrževanje in popravila hiš. Seveda ti servisi niso bili sposobni prevzeti kakšnih večjih del in adaptacij, pač pa so opravljali razna manjša popravila. Prav gotovo pa je bilo to koristno in v takratnih razmerah tudi zelo potrebno.

Krajevna skupnost Podmežaklja si seveda ni mogla privoščiti, da bi ustanovila servis za popravila in vzdrževanje hiš. Prvič ni bilo zato potrebnih prostorov, drugič pa ne denarja, kajti brez orodja in mojstra in ni mogoče opraviti dobro nobenega dela.

Prav iz tega razloga smo še vedno vstrajali na stališču, da naj se obstoječa servisna dejavnost združi in osnuje v okviru občine v večje podjetje, ki bo sposobno res gospodariti s stanovanjskim fondom tako, kakor je to potrebno.

Vrba, Vrhnika in Vinica — postaje na mojem literarnem sprehodu po domovini

Pismeni zaključni izpit na gimnaziji iz slovenskega jezika

Trije možje, trije kraji, tri pokrajine in ena domovina. Na naši zemlji so zrasli trije umetniki, vsak na enem kosu, vsak v eni pokrajini. Iz zemlje so zrasli, ljudje so jih ugnatli. Je Prešeren le Slovenec ali predvsem Gorenjec?

Naša ljudska pesem je bila vselej in povsod otožna, melanholična, resignirana, vendar je to otožnost vselej spremljal drug ton in drug izraz. Še posebej to velja za gorenjsko pesem, saj je hrepenenje po domu, ljubici, čisto le dopolnilo tisti skrivnostni sili, ki vleče Gorenjca k njegovim goram. Prav ta motiv pa je pri Prešernu ne navadno zabrisan, verjetno pa je bil močnejše poudarjen v njegovih prvih — izgubljenih pesmih. Ta motiv se sicer še pojavlja, vendar že močno zabrisan, v Vrbi in v Krstu. Pri Prešernu srečamo še druge motive ljudske pesmi, vendar z bistveno drugačno izpeljavo. Medtem ko se v gorenjskih ljudskih pesmih (Ta sovdaški boben in Dol' za vaškim gričem) soldaški motiv povezuje s smrtjo in torej pomeni nasprotje urejenega in kolikor toliko zadovoljnega kmečkega življenja, pomeni Prešernu vojaški stan predvsem klateško in lahko-miselno življenje, nasprotje njegovemu poklicu, moznaganju, dvomu in obupu. Zato je le malo zvez med Prešerno. vo in ljudsko pesmijo; razlika

nastaja tudi zaradi oblike. Ravno zato so ljudstvu najbolj blizu pesmi, ki so pisane v ljudstvu znani obliki in so pevne. Tudi glede na to, da je Prešeren predvsem erotičen pesnik, ki črpa obliko pa tudi snov svojih pesmi od drugod, je zelo verjetno, da bi bil Prešeren, ko bi bil ljudski pesnik, pesnil pesmi lirske-epskega značaja v kratkih kiticah, kot je Zdravilo ljubezni. Lahko rečemo, da Prešeren — pesnik ni vzklik iz svoje domačije, temveč iz svojega položaja v družbi, položaja Slovenije v Avstriji, predvsem pa je vir njegovih pesmi njegovo erotično čustvo.

Nasproti Prešernu stoji Cankar. Cankar ni zrasel iz zemlje, zrasel je iz Klanca. Klanec so bili ljudje, na Klanecu so živeli ljudje. Klanec v Cankarjevi prozi nikdar ni bil klanec, ampak ljudje s Klanca, proletarci. Kjerkoli pa srečamo v Cankarju pokrajino, je to vselej eno samo neizpolnjeno hrepenenje. Vrhnika so samo ljudje, šele za Vrhniko se začne narava, pokrajina — Tičnica, Horjul, Ljubljana, simbol lepega, nedosegljivega, ali pa njuni reviziti — Aleševa kmetija, jama, kjer je umiral Jakob Nesreča. Stalna, izrazita, prej vdahnjena kot izražena melanholija v dobršni meri priklepa Cankarja na Barje ali bolje rečeno, Gorenjsko, Pri-

morsko, Belo krajino, razgibane, vesele pokrajine izloči kot kraj, kamor bi Cankar lahko postavil svoja dela. Če pa bi Haloze imele Klanec, bi se Cankar rodil tam. Melanholija je vselej navdih pokrajine.

Pač pa nad vsem Cankarjevim delom visi klanec, obtožba in grožnja. Zato lahko rečemo, da je Cankar ves sad klanca. Prav zaradi njegove tematske omejenosti Cankar nikdar ni bil ljudski pisatelj. Last naroda so predvsem preproste pevne pesmi, proza pa le, če je kompozicijsko, jezikovno in stilno obrnjena proti ljudstvu, kar praktično pomeni proti kmetom, da je torej vseskozi preprosta, snovno pa se obrača ali proti sodobnim patriarhalnim razmeram na vasi, ali pa proti malo svetlejšim obdobjem slovenske zgodovine. Izrazito socialno kritična literatura nikdar ne postane last ljudstva — kmetov, ki so izrazito konservativni. Prav tako introspektivna pripoved ne pritegne človeka, ki tudi živi navzven. Zato je Cankarjev pomen v zgodovini slovenskega naroda, še bolj pa v zgodovini slovenskega ljudstva trenutni, dasi mu ne moremo odrekati pomembnega mesta v zgodovini slovenske literature.

Župančičeva pesem je blizu in daleč tako narodni pesmi kot Beli krajini. Elementov

ljudske pesmi in belokranjskih vplivov se otrese le večina vojnih in povojnih pesmi. Pač pa je precej Župančičevih pesmi tako po svoji melodiki kot po svoji kompoziciji blizu ljudski pesmi, v kateri se često mešajo epski in lirski elementi. Tudi pri Župančiču dolgi, na videz epski zasnovi včasih sledi lirska zasnova, ki daje popolnoma drugačen značaj in pomen tudi epski zasnovi (Zemljevid). Ljudski pesmi se je približal predvsem v otroških pesmih, v ugankah in izštevankah, za katere je osnove vzel naravnost iz ljudske pesmi. Prav zaradi svoje melodioznosti imajo mnoge Župančičeve pesmi — predvsem otroške — globoke korenine v ljudstvu, saj iz plenic rastemo z njimi.

Belokranjski vpliv je manj opazen, v Dumi skoraj že zabrisan, saj ga slišimo le v uvodni ženski in moški pesmi, potem se oglašja le še v posameznih vrsticah (Na Gregorjevo, otec, še veš, se ptički ženili so). Kljub temu pa so po vsebini in obliki skoraj docela belokranjske »običajske pesmi«: Zeleni Jurij, Vseli koledniki, žalostni koledniki. Lahko rečemo, da se je Župančič prav zaradi poudarjanja narodnega problema, ogroženosti, s svojo refleksivno liriko odtrgal od Bele krajine, pač pa so opazni njeni vplivi v intimnejšem delu njegovega dela.

Vsak od treh velikih je zrasel iz svoje pokrajine, se od nje bolj ali manj odtrgal, nobeden pa se ni odtrgal od domovine.

Čeprav je Prešernova tragika pravzaprav možna le v slovenskih razmerah, direktno

tega nikjer ne izpove. Ljubzenske pesmi bi lahko nastale kjerkoli, prav tako večina refleksivnih pesmi, ki izražajo dvom idr. Na Slovenijo lahko navežemo nekaj satiričnih pesmi, Krst pri Savici in Zdravljica. Medtem ko satire bičajo sodobne razmere, Krst kaže vdor tuje kulture, manifest slovenstva, Zdravljica pa napoveduje tudi konec tega suženjstva. Pravzaprav je šele z Zdravljico Prešeren utrdil pojem Slovenija, Slovenci.

Cankarju Slovenija ni le dežela Slovencev, ampak domovina. Za domovino pa se že borimo, trpimo, domovina je boleče nasprotje med lepoto tega koščka zemlje in podjarmljenostjo njegovih prebivalcev. Iz te razklanosti zraste popotnik, ki neprestano beži pred jarmom, ki si nadene ime Slovenec in se spet in spet vrača, da bi videl domovino.

Tudi Župančiča žene v tujino, pa spet domov. In prav v tujini se zave nacionalne ogroženosti Slovenije. Prav zaradi tega enači Slovenijo s Slovenci in je tudi prisotna v večini njegovih pesmi, ki pa imajo morda prav zaradi tega nekako kozmopolitansko vzdušje. Prav z nenehnim ponavljanjem iste problematike ta problematika postane tuja, nadležna, izraz sam pa se ji odtuji.

Trije pesniki ene domovine. So se rodili kot pesniki ali jih je rodila ona? In zdi se, kot bi imel vsak od njih svojo domovino, tako se razlikujejo. Naj to pomeni, da so črpali vsak iz druge čaše tega cveta ali da so tu le zrasli, pili pa drugod?

Janez Svoljšak

Janez Šmitek: Francoska smučarska šola

V letošnjem januarju se je v francoskem smučarskem središču Chamonix udeležil vsakoletne smučarske šole tudi Jeseničan Janez Šmitek, sicer študent visoke šole za telesno kulturo v Ljubljani. Vrnil se je z lepimi vtisi o organizaciji šole in o drugem, poudariti pa moramo tudi, da je bil ob koncu tudi zelo dobro ocenjen, saj so ga od 130 udeležencev uvrstili med sedem najboljših. V nekaj nadaljevanjih bomo posredovali njegove vtise iz Francije in našim bralcem približali francosko smučarsko šolo.

Od 6. januarja do 8. februarja 1949 je bil v Chamonixu v Ecole Nationale de Ski et d'Alpinisme vsakoletni tečaj za državne učitelje smučanja. Šolo nadzira ministrstvo za šport in mladino, ki vključuje tudi oddelek za propagando francoske smučarske šole tako doma kot v tujini. Tokrat je prišla na vrsto Jugoslavija z dvema kandidatom in Kanada z enim. Smučarska zveza Jugoslavije je določila Gartnerja in mene, vendar je tik ob odhodu prišlo do zamenjave in je namesto Gartnerja odšel Guček. Vse polemike v Ljubljanskem dnevniku glede Francija Mraka so bile seveda iz trte izvite. Krivdo za to nosi Zbor smučarskih učiteljev Slovenije, ki se je dogovarjal s predsednikom sindikata francoskih smučar-

skih učiteljev o možnosti, da bi se tudi dva naša učitelja udeležila tečaja, vendar v rokah niso imeli uradnega povabila. Tudi zamenjava Guček — Gartner je bila narejena šele v Franciji. Na upravi šole so bili začudeni zaradi tega. Ni jim šlo v račun, kako brez njihove vednosti, brez prošnje za zamenjavo pride nekdo drug. Na srečo je ministrstvo odobrilo zamenjavo in Guček je lahko ostal v tečaju, vendar mislim, da uprava šole nima najboljšega vtisa o naši organizaciji.

Vseh kandidatov je bilo 130 iz različnih francoskih smučarskih centrov. Razdeljeni smo bili v skupine po sedem. Vsaka je imela učitelja, ki pa so ga po polovici tečaja zamenjali. Smučali smo vsak dan drugje, tako da smo spo-

znali vse terene v dolini Chamonixa. Šola ima izreden ugled, tako ji na primer hoteli brezplačno nudijo usluge. Tako se prihrani precej časa, ki bi ga drugače izgubili s prevozom nazaj v šolo.

Dnevni program je zelo natripan in zahteva od udeležencev veliko mero fizične kondicije. Po celodnevni vadbi na snegu so zvečer še predavanja in po njih učenje terminologije, metodologije in teoretičnih predmetov. Izpit traja od prvega do zadnjega dneva. Subjektivne napake pri ocenjevanju so izključene, ker je pri vsakem izpitu druga komisija. Za zanimivost naj povem, da so izpiti ocenjeni z različnimi koeficienti glede na težavnost. S tem izločijo slabe smučarje, ali slabe pedagoge. Na primer, če pri plugu dobiš oceno 18, je to vredno toliko kot 9 točk pri hitrem vijuganju, kjer je koeficient 2. Ocene so od 0 do 20, pozitivne od 5 naprej. Če dobiš le eno negativno oceno, si izločen iz tečaja. Končna vsota točk pa je izračunana gle-

de na poprečje 10 točk in lahko padeš kljub temu, da si bil povsod pozitiven.

Izpit sam vsebuje več preizkušenj, od katerih je zelo pomembno tekmovalstvo v slalomu. Iz štirih tekov se štejeta dva najboljša. Najprej startata dva tekmovalca iz vrst profesorjev, njun čas pa je osnova. Če ga izenačiš, dobiš 20 točk, nemogoče pa je z boljšim časom dobiti več. Pri času 60 sekund je ena sekunda zaostanka točka manj. Upoštevati je treba veliko pomembnost slaloma. Tekmovalci se borijo za svoj poklic za vse življenje. Če izpita ne naredi v petih letih, izgubijo vse prej dosežene naslove, zato je razumljiva trema, ki jo imajo. Prva dva teka vozijo počasno, da si zagotovijo osnovo, zadnja dva pa na vse, da si izboljšajo oceno. V slalomu je selekcija največja, tako je odpadel Kanadčan, ker je v dveh tekih izpustil vratca, v enem je padel in samo enkrat v redu prevozil progo.

Plug in s tem kristianija imata koeficient ena; smuč, bočno drsenje in hitro viju-

ganje dve, prosta vožnja na strmem kotanjastem terenu in slabem snegu pa tri, prav toliko kot vožnja v celem snegu.

Peljali so nas na popolnoma neznan teren, ki je imel sončne in senčne dele, tako da si iz lahkega suhega snega zapeljal v skorjastega in obratno. Na srečo smo pred tem veliko smučali v celem snegu, predvsem na Grand Montetts. Gondola te pripelje iz 1200 m na 3200 m nadmorske višine tik pod Aguille Verte, kjer se je smrtno ponesrečil Bozan, kjer sta cel teden visela dva naša alpinista. Proga je dolga več kot deset km in zelo široka, tako da z vsako vožnjo lahko vrežeš novo smučino. Sneg je zaradi višine vedno suh in zelo lahek. Takega smučanja pri nas ne poznamo, vendar bi z žičnicami v triglavskem pogorju prišli tudi do tega. Mislim, da gradnja žičnic ni nerešljiv tehnični problem. Iz Vrat na vrh Triglava je 1000 metrov višinske razlike manj, kot je na žičnici iz Chamonixa na Aguille de Midi.

(nadaljevanje prihodnjič)

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

19. in 20. julija amer. barv. film CHUKA, v režiji Gordona Dalgasa, v glavni vlogi Rod Taylor, ob 17. in 19. uri.
21. julija amer. barvni CS film KRALJICA COLORADA, v režiji Charlesa Waltersa, v glavni vlogi Debbie Reynolds, ob 19. uri.

22. in 23. julija šp. italij. barvni film CENA ENEGA CLOVEKA v režiji Eugenia Martina, v glavni vlogi Richard Vayler, ob 19. uri.

24. julija angl. barvni CS film NALOGA ESKADRILE 633, v režiji Walterja E. Graumana, v glavni vlogi Cliff Robertson, ob 19. uri.

25. julija amer. film GO-LA OSTRINA, v režiji Maikla Andersona, v glavni vlogi Gary Cooper, ob 17. in 19. uri.

26. julija amer. barvni film LOVCI NA SKALPE, v režiji Sydneja Pollacka, v glavni vlogi Burt Lancaster, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

19. in 20. julija šp. italij. barvni film CENA ENEGA CLOVEKA, ob 18. in 20. uri.
21. in 22. julija amer. barv. film CHUKA, ob 18. in 20. uri.

23. julija angl. barvni CS film NALOGA ESKADRILE 633 ob 18. in 20. uri.

24. in 25. julija fr. barvni film ŠAMPANJSKI UBIJALCI, ob 18. in 20. uri.

26. julija italij. fr. nem. film OPERACIJA SAN GENARO, ob 18. in 20. uri.

Kino DOVJE

19. julija jap. barvni CS film INVAZIJA IZ VESOLJA.

20. julija italij. barvni CS film PET MASCEVALCEV

24. julija amer. barvni film CHUKA.

26. julija fr. barvni film ŠAMPANJSKI UBIJALCI.

Kino ŽIROVNICA

20. julija jap. barvni CS film INVAZIJA IZ VESOLJA.

23. julija amer. barvni film CHUKA.

27. julija fr. barvni CS film ŠAMPANJSKI UBIJALCI.

Kino KRANJSKA GORA

19. julija amer. barvni film TOBRUK.

20. julija fr. barvni CS film ŠAMPANJSKI UBIJALCI.

24. julija šp. italij. barvni film CENA ENEGA CLOVEKA.

26. julija amer. barvni film CHUKA.

Najdena ženska denarnica

V preteklem tednu je bila na območju valjarne Bela najdena okrogla ženska denarnica. Lastnik oziroma lastnica jo lahko dobi pri vodstvu varnostne službe.

Razpisna komisija za imenovanje direktorja in druga vodilna mesta Gostinskega podjetja Železar Jesenice

ponovno razpisuje

naslednja delovna mesta:

1. DIREKTOR PODJETJA
2. RAČUNOVODJO PODJETJA

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati za razpisana delovna mesta izpolnjevati še naslednje pogoje: pod 1.: da ima:

- visoko strokovno izobrazbo ekonomske smeri z najmanj 5 let prakse na vodilnih delovnih mestih
- višjo strokovno izobrazbo ekonomske smeri z najmanj 8 let prakse na vodilnih delovnih mestih
- srednjo strokovno izobrazbo z 10 letno prakso na vodilnih delovnih mestih.

pod 2.: da ima:

- višjo izobrazbo ekonomske smeri ali njej enakovredno šolo s 5 letno finančno-knjigovodsko prakso v gospodarstvu, ali
- srednjo strokovno izobrazbo ekonomske smeri in 8 let prakse na delovnih mestih finančno-knjigovodske stroke v gospodarskih organizacijah, od tega najmanj 5 let na odgovornih mestih.

Prijave na razpis z dokazili o strokovni izobrazbi, potrebni praksi in opisom dosedanjega dela, morajo kandidati dostaviti v zaprti ovojnici na naslov: Gostinsko podjetje Železar Jesenice, C. Železarjev 26 z oznako: Za razpisno komisijo — v 15 dneh po objavi razpisa.

Prednost pri izbiri bodo imeli zaposleni kandidati podjetja oz. kandidati ustanovitelja železarne Jesenice, če bodo izpolnjevali vsaj enega od razpisanih pogojev.

Osebnih dohodkov po začasnem Pravilniku o delitvi dohodkov oziroma po dogovoru. Stanovanja niso na razpolago.

Vsakega kandidata bomo obvestili v 8 dneh po zaključnem razpisu.

Razpisna komisija

ZAHVALA

Ob težki izgubi dragega moža, očeta, brata in dedka

FILIPA LAZARJA

se najlepše zahvaljujemo zdravnikom in strežnemu osebju internega oddelka jeseniške bolnice, ter ostalim zdravnikom za zdravljenje. Vsem darovalcem cvetja, pevcem, godbi, sosedom za storjene usluge, obrtnikom, govornikom ob odprtem grobu, ter vsem voznikom osebnih avtomobilov, vsem, ki so z nami sočustvovali, nam izrekli sožalje in ga spremljali na zadnji poti.

Zalujoči: žena Ana, sin Vlado z družino, sestra Pavla, brat Konrad z družino in ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob smrti mojega moža

PETRA DEMSARJA

se najlepše zahvaljujem vsem, ki so počastili njegov spomin in ga spremlili na njegovi zadnji poti. Sodelavcem iz njegovega obrata se zahvaljujem za vence in izkazano pozornost.

Zalujoča žena Milka in sorodniki

ZAHVALA

Ob smrti naše mame in stare mame

FRANČISKE PRISTOV

se najlepše zahvaljujemo sosedom za pozornost in denarno pomoč, pevskemu zboru za žalostinke in vsem, ki so jo spremlili na njeni zadnji poti. Še posebej se zahvaljujemo dr. Čehu za zdravljenje in vsem lastnikom osebnih avtomobilov za prevoze na njeni zadnji poti.

Zalujoči: sin Dušan, Ivan in Rado z družinama in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob prežgodnji in tragični izgubi našega sina in brata

JANKOTA PENČA

se najlepše zahvaljujemo vsem sosedom, posebno Štravs Tončki, Novak Ivanki Miklavc Angeli, Kosmač Francu, Jesih Marjanu ter Čufar Martinu, ki so nam v težkih trenutkih nudili vso pomoč. Še prav posebno se zahvaljujemo neznanemu vozniku, ki je ponesrečenemu nudil prvo pomoč in ga prepeljal v bolnico. Iskrena hvala govornikom tov. inž. Koselju in tov. Koblarju za ganljive besede ob odprtem grobu. Zahvaljujemo se njegovim sodelavcem in prijateljem, članom strelske družine Triglav in TVD Partizan Javornik — Kor. Bela in vsem darovalcem vencev. Iskrena hvala voznikom osebnih avtomobilov in vsem, ki so ga spremlili na njegovi zadnji poti. Prav vsem iskrena hvala.

Zalujoči: oče Anton, teta Slavka, sestra Metka, brat Anon.

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA SKUPŠČINA OBČINE JESENICE

Odelek za gospodarstvo, gradbene in komunalne zadeve

RAZPISUJE

na podlagi 9., 10. in 11. člena zakona o urejanju in oddajanju stavbnega zemljišča (Ur. list SRS, št. 42-218/66) ter 2. člena odloka o razveljavitvi odloka o urejanju mestnega zemljišča na območju občine Jesenice (Ur. vestnik Gorenjske, številka 4-26/67) k

JAVNI NATEČAJ

za oddajo stavbnega zemljišča v k. o. Dovje v uporabo za gradnjo:

- a) montažnih hiš »Marles« tipa S-405/C na parcelah, označenih v zazidalnem načrtu z zap. št. C₁—C₅;
- b) zidanih enodružinskih na parcelah z zap. št. b₁—b₈;
- c) stanovanjskih dvojčkov na parcelah z zap. št. c₁—c₁₀.

1.

Stavbno zemljišče se odda v uporabo najugodnejšemu ponudniku.

2.

Rok za začetek gradnje je 1/5-1970, rok za dokončanje graditve pa 1/10-1975.

Začetni prispevek k stroškom za delno ureditev in pripravo stavbnega zemljišča, ki ga mora ponuditi vsak udeleženec natečaja, mora znašati najmanj 3.068,00 din. Ponudbe z nižjim prispevkom se ne upoštevajo.

Odškodnina za pravico uporabe deino urejenega stavbnega zemljišča znaša 8,00 din za kvadratni meter.

3.

Rok za plačilo prispevka in odškodnine iz prejšnje točke je en mesec od pravnomočnosti odločbe, s katero se zemljišče dodeli v uporabo najugodnejšemu ponudniku.

4.

Varščina, ki jo mora položiti vsak ponudnik z vložitvijo ponudbe znaša 500,00 din.

5.

Ponudba se lahko glasi samo za eno parcelo. Ponudnik pa lahko navede v ponudbi še nadaljnje parcele, na katere se v podrejeni vrsti nanaša njegova ponudba, za primer, če bi njegova ponudba za prvo navedeno parcelo ne bila določena kot najugodnejša.

6.

Ponudbe je vložiti pisмено na oddelek za gospodarstvo, gradbene in komunalne zadeve Skupščine občine Jesenice v roku 10 dni od dneva objave tega natečaja.

7.

Ponudbi mora biti priloženo potrdilo, da je vplačana varščina in izjava, da ponudnik pristane na splošne in druge pogoje razpisa, sicer ponudbe ni možno upoštevati.

Ponudbe se morajo oddati ali poslati v zaprtih kuvertah, ki morajo imeti v levem spodnjem kotu oznako »Natečaj — Mojstrana«.

8.

Podrobnejše določbe o oddaji stavbnega zemljišča so razvidne iz splošnih razpisnih pogojev, ki jih lahko ponudnik dobi v sprejemni pisarni Skupščine občine Jesenice, v sobi št. 1 in so sestavni del tega razpisa.

Številka: 350-8/67-2

Datum: 8/7-1969

Oddelek za gospodarstvo, gradbene in komunalne zadeve
Skupščine občine Jesenice

Tovarniški odbor osnovne organizacije sindikata
železarne JESENICE

objavlja

prosto delovno mesto »tajnica« — U4

1. pogoj: upravna administrativna šola s triletno prakso.
2. pogoj: dvoletna administrativna šola s petletno prakso.

Prijave sprejema tovarniški odbor 10 dni po dnevu objave, v zaprtih kuvertah pod oznako »Razpis«

ZAHVALA

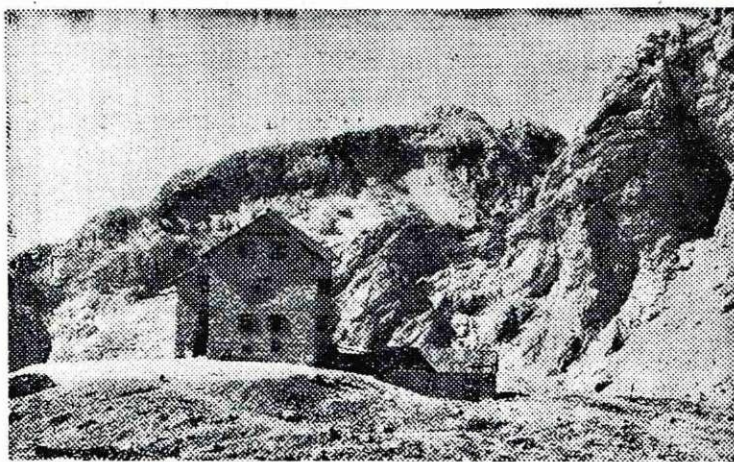
Sindikalnemu odboru plinske in vodne energije, se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč, ki mi je bila med boleznijo zelo dobrodošla.

Stanko Zarnik — PIV

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru elektrodne oddelka se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč, ki mi je bila med boleznijo zelo dobrodošla.

Anica Filipaj
elektrodni oddelek

Planika

SODELAVCI IN SVOJCI!

Udeležite se pohoda železarjev na Triglav v dneh 19. in 20. julija.

Program pohoda je objavljen v Železaruju, dne 3. julija 1969.

Odhodi vseh avtobusov v soboto, 19. 7. 1969 ob 6. uri zjutraj

Smer Vrata, Kot in Krma: odhod Bela — parkirni prostor s postanki parkirni prostor železarne Jesenice, Plavž, Mojstrana.

Smer Rudno polje: odhod postajališče pred Čufarjem na Plavžu s postanki — parkirni prostor Železarne Jesenice, Bela in Zirovnica. Avtobusi bodo obeleženi s tablicami »posebna vožnja« z ustrezno označbo smeri (Vrata, Kot, Krma, Pokljuka).

Povratak z avtobusi bo v nedeljo, 20. 7. 1969 ob 18. uri iz Vrat, Kota in Pokljuke.

Tehnično vodstvo pohoda

Po Dolomitih

Planinsko društvo Dovje-Mojstrana je 4., 5. in 6. julija organiziralo izlet po Avstriji in Italiji. Izlet je vodil predsednik društva tov. Delavec.

Z avtobusom smo v zgodnjih jutranjih urah zapustili Mojstrano. Pot nas je vodila prek Korena, mimo Beljaka v Lienz, kjer smo imeli daljši postanek. Iz Lienza smo potovali po novi cesti skozi Felbertauern-tunnel do Kitzbühla, od tod pa proti zahodu do Innsbrucka, kjer smo prvo noč prespali. V popoldanskih urah smo se povzpeli z žičnico na Nordkette, odkoder smo imeli čudovit pogled na mesto in rajdo gora.

Drugo jutro smo po avtocesti potovali čez prelaz Brenner. Ogledali smo si Europabrücke (dolga 820 m, visoka 190 m, široka skoraj 23 m) nato pa smo prek meje prešli v Italijo. Peljali smo se skozi Brixen, središče brixenških škofov, ki so imeli

posesti tudi pri nas in sicer Bled in Bohinj z okolico. Mejili so na dovško posest, katero pa so imeli freisinški škofi, s središčem v Freisingu na Bavarskem. Južno od Bozna pa smo zavili prek prelaza Pordoi v Cortino. Z gondolsko žičnico smo se dvignili na goro Sass Pordoi, ki je skoraj 100 m višja od Triglava. Drugo noč smo prespali blizu Cortine.

Zadnji dan pa smo potovali ob reki Piavi, skozi Longarone proti Benetkam, kjer smo si ogledali palačo, Markov trg in cerkev. Vračali smo se prek Udin in Trbiža. Spotoma smo se ustavili še v Doberdobo, pri veličastnem spomeniku italijanskim vojakom, ki so padli na soški fronti.

Za prijeten in poučen izlet se udeleženci zahvaljujejo tov. Delavcu in želimo, da nas prihodnje leto spet popelje na daljši izlet.

Mihael Kersnik

Liga prijateljstva

V Celovcu je bilo v soboto zadnje, III. kolo lige prijateljstva za leto 1969.

Uvrstitev članov je naslednja:

Lahka kateg.: 1. Perin - Furl., 2. Jereb - Gor., 3. Bisutti - Furl., 4. Brunner - Kor.

Welter kateg.: 1. Grillo - Furl., 2. Dolinar - Gor., 3. Fugger - Kor., 4. Bečirovič - Gor.

Srednja kateg.: 1. Errath F. - Kor., 2. Kučina - Gor., 3. Errath S. - Kor., 4. Landi - Furl.

Polteška kateg.: 1. Lischka - kor., 2. Macarol - Gor., 3. Bisutti M. - Furl., 4. Andrea - Furl.

Težka kateg.: 1. Polajnar - Gor., 2. Dvoršak - Gor., 3. Danclor - Furl.

Točke: Gorenjska 56, Furlanija 53, Koroška 40.

Končna uvrstitev: 1. Gorenjska 258 točk, 2. Furlanija 148 točk, 3. Koroška 93 točk.

Mladinci ekipno

Gorenjska : Furlanija 2:0, Gorenjska : Koroška 2:0, Furlanija : Koroška 2:0.

Končni vrstni red: 1. Furlanija 12, 2. Gorenjska 10, 3. Koroška 0.

Prireditveni prostor je bil dober, vendar je bilo samo tekmovalje slabo vodeno.

Ta liga se bo nadaljevala

tudi naslednje leto, vendar se bo način tekmovanja nekoliko spremenil, ker se je pokazalo, da so bile letošnje borbe preutrudljive, saj so trajale vedno celo popoldne in še pozno v noč. Sicer pa je bila kvaliteta letošnje lige zelo dobra in je bila videti dosti odličnih metov. Le sojenje še šepa, predvsem s strani Avstrijcev. Liga je pokazala, da so daleč najboljši or-

ganizatorji Italijani, ki so tudi prevzeli največ dela na svoja ramena.

Za ekipo Gorenjske so tekmovali člani iz Jesenic, Zirov, Kranja in JK Ljubljana. Pokal je tako zdaj že drugič priborila ekipa Gorenjske pri članih in prav tako ekipa Furlanije pri mladincih. Vsak udeleženec tekmovanja pa je prejel lično diplomu napisano v treh jezikih.

Še enkrat z žičnico na Triglav

Le malokdo še ni slišal za Joža Čopa. O njem in njegovem plezanju je bilo že toliko napisanega, da še sam komaj ve kaj.

Komaj sem spregovorila, zakaj sem ga prišla obiskat, je dejal: »Kaj bi pisali, saj je bilo že vse popisano!« Res so o njem pisali že dr. Miha Potočnik, Avčin, Lovšin in drugi, toda vseeno sem vztrajala, naj tudi meni kaj pove za naš časopis. Sicer pa se mu želim tukaj opravičiti, ker sem ga obiskala ob najbolj neprimernem času, po kosilu, ko se je ravno odpravljal k počitku...

Povejte mi, prosim, koliko let ste preživeli v gorah in koliko let poleg teh še šteje-te?

Vseh skupaj jih je bilo le-

toš 76, po gorah pa sem začel laziti že kot otrok. Severno steno pa sem prvič preplezal leta 1921, skupaj z Volkarjem, Jugom in Kvedrom.

Katerih let se najraje spominjate?

Najplodnejša so bila leta od 1921 dalje do začetka druge svetovne vojne. Pred in tudi po vojni sem bil učitelj vojakov planincev. Tista leta sem plezal po vseh vrhah Evrope. Zadnjikrat izven Jugoslavije pa sem bil leta 1947 v Albaniji, kjer sva z dr. Mihom Potočnikom plezala tudi prvenstvene smeri.

Najraje pa se spominjam plezanja na Čopov steber leta 1945, saj je bilo to kar precej težavno za moja leta. To je sicer zelo težka smer, ni pa tako težka kot je lepa.

Kdaj ste šli prvič in kdaj zadnjič na Triglav?

Kdaj je bilo v prvo, res ne vem več. Zadnjič pa sem bil pred dvema leti.

Pa boste še šli?

Prav gotovo bi šel, če ne bi bil bolan. Tako pa vse kaže, da ne bom šel več.

S kom ste najraje plezali?

Z dr. Mihom Potočnikom in dr. Stankom Tomiškom. Našo trojko so imenovali »Zlata naveza«.

Imate še kaj stikov s Planinskim društvom Jesenice?

Marsikdaj me kdo obišče, pa tudi na Planinski zvezi Slovenije niso pozabili name. Pokazal mi je tudi vabilo, ki ga je tistega dne dobil od predsednika Planinske zveze Srbije, da bi se udeležil zleta planincev na Petrovi gori pri Beogradu.

Kako je vaša žena gledala na vašo zaljubljenost v hribe?

Na to je odgovorila kar že na sama:

Prilagodila sem se mu, kot se mora moza prilagoditi vsaka žena. Če je že prej toliko hodil v gore, zakaj ne bi tudi po tistem, ko sva sklenila zakonsko pogodbo...

Vam je bilo kdaj žal, da ste se tako predali višavam?

Nikdar ne. Le hudo mi je bilo, če nisem mogel iti.

Kaj si želite?

Rad bi spet stopil na Triglav. Zato si želim, da bi zgradili žičnico na Triglav, čeprav sem bil vedno proti temu, kot je vsak pravi planinec. Vendar bi mi zdaj na starost žičnica še kako prav prišla, da bi lahko spet občutil pod seboj našo najvišjo in meni tako ljubo goro...

Z.

Trpin je spet presenetil

Na nedavnem državnem atletskem prvenstvu za mlajše mladince v Subotici je za AK Jesenice nastopil Srečko Trpin v hoji na 5 km. Srečko se je presenetljivo dobro odrezal: dosegel je čas 27:21,9 in odlično drugo mesto (zmagovalec Lah 26:16,0).

Razumljivo, Srečko se tega uspeha ni nadejal, zato ga je še bolj vesel, hkrati pa mu je vlil voljo za nadaljne vadbene nastope.

V razgovoru z njim smo zvedeli, da ga je v prvih sedmih krogih zelo pestilo. Bil je zadnji. Nato pa je pospešil, puščal za seboj svoje nasprotnike in pristal na drugem mestu. Srečko je pohvalil organizatorja prvenstva. V zadnjih dveh krogih so preko zvočnikov predvajali glasbo znane koračnice Marš na

Drino, ki je na Srečka še prav posebno ugodno vplivala. Dvanajst in pol krogov tekmovanja v hitri hoji je res naporno in monotono, v katerem ti sodnik samo odšteva koliko krogov je še do cilja. Subotičani so bili res domiselni, ko so z glasbo popestrili to disciplino tekmovanja.

Srečku je na tekmovanju z nasveti veliko pomagal Franjo Potočnik iz Mojstrane, dolgoletni tekmovalac v hitri hoji, ki ga je tudi navdušil za to atletsko disciplino. Pred odhodom v Subotico pa je Trpina vabil Ožbi Vister, ki bo v naprej njegov trener.

Kaže, da bomo na Jesenicah res nadaljevali uspešno tradicijo v tej atletski disciplini. Srečku pa iskreno čestitam.

Vibr

Pohod na Stol

Zveza združenj borcev NOV, občinski odbor Jesenice, s sodelovanjem okoliških planinskih društev organizira v jubilejnem letu ob 50-letnici ZKJ, SKO in sindikatov, v spomin na bitko Cankarjevega bataljona vrh Stola, drugi letošnji pohod na Stol, ki bo v torek, na dan vstaje slovenskega naroda, 22. julija.

Ob 11. uri dopoldne bo polaganje venca pri spominski ploči na Stolu, vsi udeleženci pohoda pa bodo prejeli spominski trak.

Odhodi na Stol bodo 22. julija ob 5. uri izpred gostišča Pod Stolom v Mostah ter ob

5. uri zjutraj izpred samopostrežne trgovine na Koroški Beli.

Druženopolitične organizacije Javornika in Kor. Bele organizirajo na pobudo krajevnega odbora ZB in upravnega odbora Svobode Javornik, pohod na Stol, z odhodom udeležencev v ponedeljek ob 16. uri izpred gasilskega doma na Koroški Beli. Vsem udeležencem pohoda na Stol priporočamo gorsko obleko ter ustrezne čevlje. Preskrba s hrano je na Stolu in pri Valvasorju zagotovljena.

ZZB NOV Jesenice in Planinska društva